

VILNIAUS UNIVERSITETO AZIJOS IR
TRANSKULTŪRINIŲ STUDIJŲ INSTITUTO
RAŠTO DARBŲ METODINIAI NURODYMAI

VILNIAUS UNIVERSITETO AZIJOS IR
TRANSKULTŪRINIŲ STUDIJŲ INSTITUTO
RAŠTO DARBŲ METODINIAI NURODYMAI

Rengėjai: atnaujintą tekstą pagal ankstesnius Valdo Jaskūno parengtus
Vilniaus universiteto Orientalistikos centro rašto darbų metodinius nurodymus (2008) ir
jų vėlesnes redakcijas parengė **Kristina Garalytė, Deimantas Valančiūnas ir Andrej Vorona** (2023).

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti Vilniaus universiteto
Filosofijos fakulteto taryba (2023 m. balandžio 19 d., protokolas Nr. 250000-TP-7)

Recenzentės:

doc. dr. Dalia Švambarytė (Vilniaus universitetas)

doc. dr. Kristina Šliavaitė (Lietuvos socialinių mokslų centras)

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

ISBN 978-609-07-0846-0 (skaitmeninis PDF)

© Kristina Garalytė, Deimantas Valančiūnas, Andrej Vorona, 2023

© Vilniaus universitetas, 2023

Turiny s

Pratarmė / 4

1. Regiono studijų rašto darbų rūšys / 5

2. Informacijos paieška ir naudojimas / 7

- VU biblioteka / 7
- Informaciniai ištekliai / 7
- Informacijos paieškos strategija / 8
- Informacijos poreikio nustatymas / 9
- Informacijos paieškos planavimas / 9
- Paieškos užklausų saugojimas / 14

3. Rašto darbo planavimas / 16

- Rašto darbo tema ir pavadinimas / 16
- Temos aktualumas ir naujumas / 17
- Problema / 18
- Tikslas ir uždaviniai / 19
- Šaltiniai / 19
- Tyrimo metodologija / 20
- Tyrimo etika / 22
- Teorija / 22
- Mokslinės literatūros apžvalga / 23
- Planuojamo darbo struktūra / 23

4. Rašto darbo rengimas / 25

- Rašto darbų sudedamosios dalys / 25
- Bendrieji stiliaus reikalavimai ir teksto formatavimas / 26
- Šaltinių naudojimas rašto darbe: referavimas, parafrazavimas ir citavimas / 26
- Tekstinės nuorodos / 28
- Netiesioginio šaltinio nuoroda / 29
- Išnašos / 30
- Žodinės informacijos ar privataus susirašinėjimo aprašas / 30
- Bibliografinio sąrašo sudarymas / 30
- Transliteracija: dokumentų ne lotyniškais rašmenimis aprašymas / 33
- Kas yra plagiatas? / 35
- Kaip išvengti plagiato? / 36

5. Baigiamasis studijų etapas / 37

- Baigiamojo etapo tvarka / 37
- Baigiamųjų darbų įteikimas / 39
- Baigiamųjų darbų gynimas / 40
- Baigiamųjų darbų pristatymas / 40
- Baigiamųjų darbų vertinimas / 41

Rekomenduojama literatūra / 43

Priedai / 44

- 1 priedas. Titulinis lapas / 44
- 2 priedas. Baigiamojo, bakalauro ar magistro darbo priešlapis / 45
- 3 priedas. Bibliografinio aprašo lapas su santrauka / 46
- 4 priedas. Turinio formatavimo pavyzdys / 47
- 5 priedas. Teksto formatavimo pavyzdys / 48
- 6 priedas. Bakalauro darbo recenzijos forma / 49
- 7 priedas. Magistro darbo recenzijos forma / 51

PRATARMĖ

Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Azijos studijų bakalauro programa ir Šiuolaikinės Azijos studijų magistrantūros programa priklauso regiono studijų kryptim. Regiono studijos, dar vadinamos regionistika, yra studijų kryptis, tirianti kultūras ir visuomenes tam tikroje geografinėje erdvėje, derinant humanitarinių ir socialinių mokslų požiūrius. Bakalauro studijų tikslas – pažinti ir suprasti regionų įvairovę taikant skirtingas teorines, metodologines ir praktines prieigas, išmanyti studijuojamo regiono šalių kultūrų bei visuomenių specifiką ir suvokti šių šalių kultūros raidos procesus. Magistrantūros studijų tikslas – rengti regiono studijų specialistus, demonstruojančius aukštas tarpkultūriškumo kompetencijas ir gebančius efektyviai veikti globalioje daugiakultūrinėje erdvėje bei spręsti joje kylančias šiuolaikines problemas, remiantis tarpdisciplininiais moksliniais tyrimais. Tokios daugiadisciplininės ir tarpdisciplininės studijos pasižymi temų ir problemų įvairove. Jose keliami moksliniai klausimai gali būti sprendžiami analizuojant įvairius šaltinius, taikant skirtingas metodologijas bei teorines prieigas.

Šia metodine priemone siekiama padėti Vilniaus universiteto (toliau – VU) Azijos ir transkultūrinių studijų instituto (toliau – ATSI) bakalauro ir magistrantūros studentams ugdyti akademinio tyrimo įgūdžius ir parengti tinkamus studijų dalykų modulių bei programų baigiamuosius rašto darbus. Metodinėje priemonėje rasite ne tik detalią baigiamųjų darbų rengimo ir gynimo tvarką, bet ir patarimus, kaip pasirinkti tyrimo temą, kaip formuluoti problemą, kokią metodologiją taikyti, kaip pasirinkti šaltinius. Joje taip pat rasite visą reikiamą techninę informaciją, reikalingą rašto ir baigiamiesiems darbams parengti – formataavimo ir apipavidalinimo reikalavimus, bibliografinio sąrašo sudarymo, citavimo, referavimo ir parafrazavimo pavyzdžių. Pateikiami pavyzdžiai ir užduotys, sukaupti iš šios metodinės priemonės sudarytojų dėstymo VU Azijos studijų ir Šiuolaikinės Azijos studijų programų studentams patirties, padės geriau įsisavinti medžiagą ir palengvins tyrimo planavimą, vykdymą bei rašto darbų rašymą.

Šia metodine priemone rekomenduojama remtis visų studijų metu nuo pat pirmųjų bakalauro ir magistrantūros studijų metų.

Daugiau apie regiono studijas Lietuvoje skaitykite čia: Jaskūnas 2008, 2011, 2018; Garalytė ir Simonson 2022; Zykas 2012.

1. REGIONO STUDIJŲ RAŠTO DARBŲ RŪŠYS

Regiono studijų studentai tiek bakalauro, tiek magistrantūros studijų metu rašo įvairaus tipo ir apimties rašto darbus pagal tai, kas yra numatyta konkretaus studijų dalyko apraše.

Pagrindinės didesnės apimties rašto darbų rūšys yra šios:

Studijų dalyko (modulio) rašto darbas – aprašomojo analitinio arba tiriamojo pobūdžio, mokslo darbams keliamus reikalavimus atitinkantis rašto darbas (15–17 tūkst. spaudos ženklų su tarpais). Juo siekiama įtvirtinti studijuojamo dalyko žinias, formuoti akademinio raštingumo įgūdžius. Modulio rašto darbų vertinimas (pažymys) sudaro atitinkamo studijų modulio galutinio įvertinimo dalį, numatytą konkretaus dalyko apraše. Šiam darbui parengti vidutiniškai skiriamos 53 studento darbo valandos arba 2 kreditai.

PASTABA. Studijų dalyko (modulio) rašto darbo apimtis gali varijuoti priklausomai nuo konkretaus studijų dalyko (modulio) aprašo.

Bakalauro baigiamasis darbas – tai savarankiškas kvalifikacinis pagrindinių studijų baigiamasis darbas vienos iš regiono studijų krypties mokslo šakų tematika, kurio pagrindu studentui suteikiamas bakalauro laipsnis ir išduodamas bakalauro diplomas. Bakalauro darbo rengimui vadovauja darbo vadovas (darbo vadovui rekomenduojant gali būti skiriamas bakalauro darbo konsultantas), su kuriuo individualių konsultacijų metu studentas derina darbo rengimo grafiką, konsultuojasi įvairiais darbo rengimo metu iškilusiais klausimais. Bakalauro darbas turi remtis pirminiais ir antriniais šaltiniais bei vadovautis konkrečia metodologija (-omis). Šios rūšies darbo apimtis – 70–80 tūkst. spaudos ženklų su tarpais, jam parengti vidutiniškai skiriama 400 studento darbo valandų arba 15 kreditų.

Magistro baigiamasis darbas – tai originali regiono studijų krypties konkrečios mokslo šakos studija, kurioje atsiskleidžia studento sugebėjimas savarankiškai atlikti mokslinę paiešką ir spręsti konkrečius mokslinius uždavinius. Jos pagrindu magistrantui suteikiamas magistro laipsnis ir išduodamas magistro diplomas. Magistro darbo rengimui vadovauja darbo vadovas (darbo vadovui rekomenduojant gali būti skiriamas magistro darbo konsultantas), su kuriuo individualių konsultacijų metu studentas derina darbų rengimo grafiką, konsultuojasi įvairiais darbo rengimo metu iškilusiais klausimais. Magistro darbas turi remtis pirminiais ir antriniais šaltiniais bei vadovautis konkrečia metodologija (-omis). Magistro darbas privalo turėti teorinę dalį. Magistro darbe turėtų būti išryškinama, kaip jis patvirtina, prieštarauja ar papildo tam tikros konkrečios temos teorinius aiškinimus. Šios rūšies darbo apimtis – 100–120 tūkst. spau-

dos ženklų su tarpais, jam parengti vidutiniškai skiriama 800 studento darbo valandų arba 30 kreditų.

SVARBU! Visų darbų apimtį skaičiuojama spaudos ženklais su tarpais įskaitant išnašas; apimtį sudaro tik pagrindinės rašto darbo dalys: įvadas, dėstymas (tiriamoji / analizės dalis) ir išvados. Kitos rašto darbo dalys (pvz., titulinis lapas, turinys, bibliografinis sąrašas, priedai ir kt.) į rašto darbo apimtį neskaičiuojamos.

Apžvalginiai vs. tiriamieji darbai. Apžvalginiuose darbuose analizuojama tam tikra problema remiantis antriniais šaltiniais (mokslinė literatūra). Apžvalginių darbų atveju studentai turi pademonstruoti mokslinės literatūros analizės įgūdžius. Tiriamuosiuose darbuose analizuojama tam tikra problema remiantis tiek pirminių, tiek antrinių šaltinių analize. Tiriamieji darbai turi remtis tam tikra pirminių šaltinių analizės metodologija. Tiriamųjų darbų atveju studentai turi pademonstruoti ne tik mokslinės literatūros analizės įgūdžius, bet ir sugebėjimą atrinkti ir analizuoti įvairius pirminius šaltinius (grožinę literatūrą, filmus, meno darbus, publicistinius straipsnius, interviu ir kt.) bei pasirinkti tinkamą (-us) jų analizės metodą (-us). Studijų dalyko (modulio) rašto darbai gali būti tiek apžvalginiai, tiek tiriamieji priklausomai nuo konkretaus studijų dalyko (modulio) reikalavimų, o bakalauro ir magistro darbai turi būti tiriamųjų darbų tipo.

Kaip dalinio atsiskaitymo forma ar namų darbų užduotis, studijų metu taip pat gali pasitaikyti ir kitokio pobūdžio rašto darbų (pvz., esė, filmo ar knygos refleksija, straipsnio ar knygos apžvalga ir kt.). Konkretaus studijų dalyko (modulio) dėstytojas turėtų paaiškinti, kokius reikalavimus taiko konkrečiam mažesnės apimtys rašto darbui.

2. INFORMACIJOS PAIEŠKA IR NAUDOJIMAS

- **VU biblioteka**

VU akademinės bendruomenės nariai kviečiami naudotis VU bibliotekos siūlomomis paslaugomis. Biblioteką sudaro Centrinė biblioteka, Mokslinės komunikacijos ir informacijos centras (MKIC) ir kamieniniuose akademiniuose padaliniuose veikiančios bibliotekos skaityklos. Bibliotekos puslapyje biblioteka.vu.lt studentai gali sekti naujienas, pasitikrinti skaityklų darbo laiką, užsisakyti siūlomas paslaugas ir naršyti elektroniniuose ištekliuose.

- **Informaciniai ištekliai**

Paieška virtualioje bibliotekoje

Bibliotekos tinklalapyje esančiame paieškos laukelyje įvedus knygos, žurnalo, duomenų bazės ar kito išteklio pavadinimą, patenkama į paieškos puslapį su užklausa atitinkančiais įrašais. Paieškos puslapyje galima atlikti rezultatų tikslinimo operacijas pagal dokumentų pasiekiamumą, rūšį, metus, kalbą ir kt.

Virtualios paieškos rezultatai atspindi tiek fizinių, tiek elektroninių šaltinių įrašus. Šalia paieškos laukelio esančiame skyriuje galima atsirinkti, kuriuose bibliotekos ištekliuose bus vykdoma paieška.

Atliekant fizinių šaltinių (knygų, rankraščių ir kt.) paiešką, svarbu atkreipti dėmesį į saugojimo vietą (skaitykla ar saugykla) ir dokumento šifrą – įvairiose skaityklose esančias knygas galima surasti naudojantis šifro koordinatėmis, kurios nurodo skyrių / lentyną bei eilės numerį. Saugyklose saugomus šaltinius galima užsisakyti prisijungus prie savo VU bibliotekos paskyros ir pasirenkant norimą atsiėmimo vietą.

Paieška duomenų bazėse

Visos VU prenumeruojamos duomenų bazės gali būti ieškomos el. išteklių lentelėje: <https://biblioteka.vu.lt/e.istekliai>. Duomenų bazės skirstomos pagal prieigos tipą (mokamos, laisvosios prieigos), informacijos išsamumą (viso teksto, bibliografinės), dokumentų tipą (žurnalų, knygų, tezių ir disertacijų), dokumentų tematiką (universalios, teminės).

Kamieniniai akademiniai padaliniai turi jiems aktualias skaityklas kuriojančius dalykų bibliotekininkus: <https://biblioteka.vu.lt/mokslui-ir-studijoms/dalyko-bibliotekininkas>. Pasirinkto dalyko bibliotekininko skiltyje studentai gali rasti profesionaliai atrinktus patikimus ir kokybiškus mokslinės informacijos šaltinius pagal mokslo kryptis. Skiltyje pateikiami sąrašai su nuorodomis į elektroninių išteklių duomenų bazes, atvirosios prieigos šaltinius, enciklopedijas, žinytus ir tezaurus, supažindinama su informacijos tvarkymo priemonėmis.

Kiekviena duomenų bazė turi savo paieškos sistemą ir dažniausiai siūlo keletą paieškos būdų. Išmokus naudotis vienos duomenų bazės teikiamomis informacijos paieškos galimybėmis, bus nesunku perprasti ir kitų veikimą, nes paieškos sistemas organizuojantys principai išlieka panašūs.

Dauguma duomenų bazių suteikia galimybę paiešką atlikti trimis būdais: paprastoji paieška, išplėstinė paieška ir naršymas.

Paprastoji paieška – į paieškos laukelį įrašę užklausą, gauname aibę raktažodžius atitinkančių rezultatų. Tokia paieška generuoja didžiausią rezultatų skaičių.

Išplėstinė paieška – užklausiai pateikti naudojami keli paieškos langeliai, padedantys išsklaidyti raktažodžius, įtraukiamos išankstinės duomenų filtracijos parinktys: pagal ieškomų dokumentų tipą, žanrą, datą, kalbą ir t. t. Šis paieškos būdas padeda susiaurinti paiešką ir gauti tikslesnius rezultatus.

Naršymas – galima peržiūrėti įvairius dokumentų sąrašus pagal temą, dalyką, žurnalų antraštes ar kitus kriterijus. Naršoma nuo platesnių temų iki konkretaus galutinio dokumento. Toks paieškos būdas naudingas, kai norime geriau susipažinti su dominančia tema.

PATARIMAS. Susikūrus paskyrą duomenų bazėje galima naudotis vartotojo privalumais: suteikiama galimybė ateičiai išsaugoti paieškos užklausas bei rezultatus, gauti pranešimus apie naujus el. šaltinius, atitinkančius ieškovo interesus, ir kt.

SVARBU! VU bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis gali naudotis visi VU bendruomenės nariai nemokamai. Laisvoji prieiga galioja bibliotekos bei kitose universiteto erdvėse. Dirbant iš namų ar jungiantis prie kitų bevielio ryšio tiekėjų, norint naudotis prenumeruojamomis duomenų bazėmis privalu prisijungti prie VU VPN (angl. *Virtual Private Network*). Įsidięgti VPN aplikaciją į asmeninį kompiuterį ar kitą įrenginį galima naudojantis šia instrukcija: <https://santaka.vu.lt>.

• Informacijos paieškos strategija

Informacinis raštingumas suponuoja tam tikros paieškos strategijos taikymą siekiant tiksliausių rezultatų. Paieškos strategijų gali būti įvairių. Įprastai kasdienėje informacijos paieškoje jos taikomos intuityviai, tačiau, siekiant maksimalaus efektyvumo ir taupant laiką, pravartu prieš akis turėti paieškos strategijos schemą, neperšokti svarbių žingsnių, įsitikinti, jog žinių ieškoma metodiškai ir nuosekliai.

Šeši baziniai informacijos paieškos žingsniai išsidėsto tokia tvarka: informacijos poreikio nustatymas, paieškos planavimas, paieškos vykdymas, gautų rezultatų koregavimas, analizė bei tinkamų šaltinių saugojimas. Jeigu gauti rezultatai netenkina kiekybės

ir / ar kokybės atžvilgiu, patartina sugrįžti į paieškos planavimo pakopą ir mėginti iš naujo. Strategijos schema atrodytų taip:

• Informacijos poreikio nustatymas

Formaliai informacijos poreikis nustatomas vadovaujantis darbo apimtimi, tipu bei metodiniais reikalavimais. Pradėjus ruošti mokslinio darbo rašymui, studentui svarbu peržiūrėti turimą informaciją, nustatyti, kas yra žinoma ir kokios informacijos dar trūksta. Susidūrus su nauja tema, pirminė pažintis vyksta skaitant nagrinėjamos temos antrinius šaltinius ir publikacijų apžvalgas, konsultuojantis su kolegomis bei specialistais. Faktinė temos bazė renkama pasitelkus žinytus, enciklopedijas ar žiniasklaidos pranešimus.

Ruošiantis informacijos paieškai patartina atsakyti į tris klausimus:

- Kokios informacijos reikia?
- Kiek informacijos reikia?
- Kiek laiko galiu skirti paieškai?

• Informacijos paieškos planavimas

Mokslinei informacijos paieškai atlikti svarbu tikslingai pasirinkti paieškos įrankius ir išsiskirti temą apimančius reikšminius žodžius. Studentams rekomenduojama informacijos paiešką vykdyti naudojantis VU bibliotekos siūlomu virtualios paieškos

įrankiu, aktualiomis duomenų bazėmis. Tokiu būdu bus užtikrintas naudojamų šaltinių patikimumas bei mokslinis validumas. Esant poreikiui, neatmestinas ir kitų įrankių, tokių kaip *Google Scholar* ir pan., naudojimas, tačiau tuo atveju svarbu kreipti dėmesį į rezultatų mokslinį patikimumą. Šioje planavimo pakopoje esmiškai svarbu identifikuoti ir išskirti reikšminius žodžius, kurie aprėptų nagrinėjamą temą. Raktažodžiai bei jų junginiai bus naudojami sudarant paieškos formuluotes.

Reikšminių žodžių pasirinkimas

Reikšminiai žodžiai apibūdina svarbiausius nagrinėamos temos požymius. Reikšminių žodžių junginys (rekomenduojama) gali susidėti iš 2–3 žodžių.

Reikšminiai žodžiai turėtų atspindėti darbo temą ar tyrimo sritį, pasirinktus tyrimo metodus. Raktažodžius gali sudaryti taikomos teorijos pavadinimas ar santrumpa. Jeigu gauti rezultatai netenkina pirminės užklauso, galima koreguoti naudojant sinonimus ir gretutinius terminus raktažodžiams tikslinti. Verta atkreipti dėmesį į galimas kalbos variacijas, kurios gali turėti įtakos gautiems paieškos rezultatams.

Reikšminių žodžių variacijos	Pavyzdžiai
Sinonimai, susiję terminai	<i>Oriental cultures / Asian cultures</i>
Visas pavadinimas / trumpinys	<i>East Asian Languages and Civilizations or Cultures / EALC</i>
Terminas keliomis kalbomis	<i>Globalization / Mondialisation / Globalización</i>
Kalbos variacijos	<i>Railroad (AmEn) / Railway (BrEn)</i>
Vienaskaita / daugiskaita	<i>Tibetan art / Tibetan arts</i>

UŽDUOTIS. Sugalvokite temą ir išskirkite 2–3 svarbiausius raktažodžius. Šiems raktažodžiams sugalvokite alternatyvų:

1. Sinonimų, susijusių terminų (lygiaverčių, platesnių arba siauresnių raktažodžių);
2. Raktažodžių atitikmenų kitomis kalbomis, kuriomis skaitote.

Atlikite paiešką VU virtualioje bibliotekoje (<https://virtualibiblioteka.vu.lt/>):

1. Pasinaudokite paprastąja paieška;
2. Pasirinkite dokumentų rūšį: knygos arba straipsniai;
3. Nustatykite metų intervalą: nuo 2000 iki 2022 m.;
4. Pasinaudokite išplėstine paieška;
5. Paieškos terminus įrašykite į skirtingus langelius;
6. Pasirinkite, kad ieškosite tik tarp elektroninių išteklių.

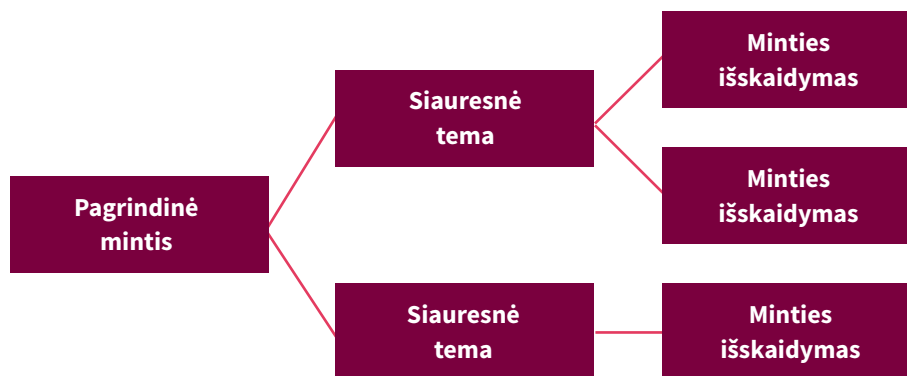
Užklauso formulavimas

Planuojant informacijos paiešką, siūloma naudotis minčių žemėlapiais, tezaurais, loginiais operatoriais.

Minčių žemėlapis. Minčių žemėlapiai skirti reikšminių žodžių ryšiams atskleisti, informacijai sisteminti ir organizuoti. Kruopščiai sudarytas minčių žemėlapis gali padėti parengti tyrimo planą, leisti išvelgti tyrinėjamos problemos sprendimus, plėtoti temą.

Minčių žemėlapio braižymo principai:

- Ekranu ar lapo centre įrašykite pagrindinę temą, idėją, klausimą;
- Nuo pagrindinės minties brėžkite linijas, kurios susieja jūsų mintį su siauresnėmis temomis;
- Tęskite temų ar minčių išsišakojimą, kol pasieksite norimą temos išskaidymo ribą.

PATARIMAS. Naudokite spalvas ir įvairius simbolius, apsiribokite keliais reikšminiais žodžiais blokelyje.

Rekomenduojamos platformos:

<https://www.mindmup.com>

<https://www.canva.com/graphs/mind-maps/>

<https://www.goconqr.com/en/mind-maps/>

Tezauras. Tezauras funkcionuoja kaip kontroliuojamas žodynas, nurodantis prasminius ryšius tarp terminų. Naudojantis tezauru galima išvengti netikslumų, susijusių su sinonimų vartojimu, nustatyti tikslią vartojamo žodžio reikšmę, atskleisti logines terminų sąsajas. Nuorodas į rekomenduojamus tezaurus studentas gali rasti dalyko bibliotekininko skiltyje: <https://biblioteka.vu.lt/mokslui-ir-studijoms/dalyko-bibliotekininkas/filosofijos-fakultetas>.

Būlio loginiai operatoriai. Būlio operatoriai sudaro paieškos duomenų bazėse logikos pagrindą. Sujungdami paieškos žodžius, jie susiaurina arba išplečia rezultatų rinkinį. Sudarant užklauso formulę įprastai naudojami trys loginiai operatoriai: IR (AND), ARBA (OR), NE (NOT).

Kam naudingi Būlio operatoriai:

- padeda sutelkti paiešką, ypač kai temai atskleisti naudojami keli paieškos terminai;
- padeda sujungti įvairių temų dalis, kad surastume būtent tai, ko ieškome;
- padeda sukurti adekvačią paieškos formuluotę, sugeneruojančią daugiausia prasmingų rezultatų.

IR (AND). Paieškai naudojamus terminus jungdami operatoriumi IR (AND), kaip paieškos rezultatą gauname pateiktus dokumentus, kuriuose yra kiekvienas terminas. Pavyzdžiui, *China AND culture*.

Paieškoje naudokite IR (AND) norėdami:

- susiaurinti rezultatų skaičių;
- nurodyti duomenų bazei, kad gautuose įrašuose turi būti visi paieškos terminai;
- daugelyje duomenų bazių IR yra numanomas. Pavyzdžiui, *Google* automatiškai įdeda IR tarp jūsų paieškos terminų.

ARBA (OR). Operatorius ARBA (OR) naudojamas tada, kai kaip paieškos rezultatą norime matyti dokumentus, turinčius kurį nors iš paieškai naudojamų žodžių. Pavyzdžiui, *Japan OR China*.

Paieškoje naudokite ARBA (OR) norėdami:

- sujungti dvi ar daugiau panašių sąvokų (sinonimų);
- išplėsti rezultatų apimtį nurodant duomenų bazei, kad gautuose įrašuose gali būti bet kuris paieškos terminas. Pavyzdžiui, *Religion OR Culture OR Heritage*.

NE (NOT). Operatorius NE (NOT) naudojamas siekiant iš paieškos rezultatų išmesti tuos dokumentus, kuriuose yra nepageidaujami terminai. Pavyzdžiui, *Energy NOT Environmental*.

Paieškoje naudokite NE (NOT) norėdami:

- išskirti žodžius iš paieškos;
- susiaurinti paiešką, nurodydami duomenų bazei nepaisyti sąvokų, kurias gali numanyti paieškos terminai. Pavyzdžiui, *Asia NOT China*.

Paieškos tvarka. Duomenų bazės pateikia paieškos rezultatus atsižvelgdamos į jūsų įvestas komandas. Naudodami Būlio operatorius atkreipkite dėmesį į loginę žodžių sujungimo seką. Duomenų bazės paprastai atpažįsta IR (AND) kaip pagrindinį operatorių ir pirmiausia sujungs sąvokas su IR (AND). Jei paieškos formulėje naudojate operatorių IR (AND) ir ARBA (OR) derinį, tuomet žodžius, kuriuos norite susieti ARBA operatoriumi, sudėkite skliaustuose.

Pavyzdžiai:

Etika IR (Religija ARBA Tikėjimas)
(*ethic OR moral*) AND (*conflict OR war*)

Papildomos funkcijos:

Kabutės "...". Žodžių grupę rašydami kabutėse gauname ištisą žodžių frazę, kuri turi tiksliai atsispindėti kaip paieškos rezultatas. Pavyzdžiui, "human capital" AND India.

Galite naudoti pakaitos ir sutrumpinimo simbolius, kad paieškoje pasirodytų rezultatai su nežinomais ženklais, keliais rašybos variantais ar įvairiomis galūnėmis.

Žvaigždutė (*) nurodo kelis galimai kintamus ženklus.

Grotelės (#) nurodo vieną potencialiai papildomą ženklą.

Klaustukas (?) nurodo vieno ženklo galimas variacijas.

comput*	computer, computers, computing, computation, computations, computational ir t. t.
colo#r	color, colour ir pan.
ne?t	neat, nest arba next ir t. t.

PATARIMAI:

- Formuluodami paieškos užklausą venkite buitinės terminologijos (pvz., dantistas, daktaras ir pan.), ilgų sakinių ir klausimų;
- Taip pat venkite būdvardžių, jungtukų, klausiamųjų žodžių (pvz., gražus, sunkus, didelis, kaip, kodėl, kur ir kt.);
- Atkreipkite dėmesį į rašybos variantus (amerikietiškoji ir britiškoji anglų k., pvz., behavior ir behaviour, color ir colour);
- Vartokite trumpinius ir nesutrumpintus terminus (pvz., GMO ir *genetiškai modifikuoti organizmai*).

UŽDUOTIS. Iš sugalvotų raktažodžių suformuluokite galimas užklausas:

1. su paieškos operatoriumi AND;
2. su paieškos operatoriumi OR;
3. su paieškos operatoriumi NOT;
4. su paieškos operatoriais OR ir AND;
5. panaudodami simbolius "..."/?/* arba (...).

Paieškos vykdymas

Užklausos formulavimas vykdomas pasitelkus reikšminius žodžius ir mokslinius terminus. Terminus rekomenduojama rinktis iš enciklopedijų, žinybų bei tezaurų. Sudarant paieškos formules patartina naudotis loginiais jungtukais. Gavus tam tikrą skaičių rezultatų pereinama prie paieškos tikslinimo, filtravimo ir siaurinimo. Paieškos tikslinimas ir koregavimas apima paieškos filtrų parametrų keitimą. Dauguma mokslinių duomenų bazių siūlo įvairius paieškos kriterijus, dažniausiai pasitaikantys yra šie: tema, publikavimo metai, prieigos tipas, dokumentų rūšis (straipsniai, knygos, apžvalgos ir pan.), autorius, kalba ir t. t.

Paieškos rezultatų analizė, vertinimas ir atranka

Paieškos metu gautus rezultatus dera įvertinti vadovaujantis šiais rodikliais: tinkamumu temai, kiekiu, patikimumu, kokybe, įvairove, naujumu / aktualumu. Jeigu pasitikrinus šiuos kriterijus paaiškėja, kad turimi rezultatai netenkina, paieška pradedama iš naujo.

• **Paieškos užklausų saugojimas**

Atliekant informacijos paiešką, patartina fiksuoti paieškos istoriją, kad galima būtų grįžti prie ankstesnių rezultatų, matyti rezultato nedavusias užklausas, atrinkti temai tinkamiausius informacijos šaltinius (duomenų bazės ir kt.).

Paieškos istoriją galima fiksuoti rankiniu būdu, t. y. išsaugant užklausų nuorodas dokumentuose, aplankuose, pačiose duomenų bazėse ir informacijos tvarkymo įrankiuose (populiariausi: *RefWorks*, *Mendeley*, *Zotero*).

Informacijos saugojimas virtualioje bibliotekoje

Virtualios bibliotekos paieškos sistema siūlo atskiro įrašo bei informacijos paieškai naudojamos užklausos išsaugojimo galimybę. Prisijungęs prie savo paskyros virtualioje bibliotekoje, studentas galės matyti paieškų istoriją, rasti išsaugotas paieškas bei įrašus. Norint išsaugoti užklausą, reikia būti prisijungus prie paskyros ir pažymėti segtuko ženklelį greta užklausos sugeneruoto įrašų skaičiaus.

Pasirinktas įrašas išsaugomas pažymint įrašo lauke esantį segtuko ženklelį. Virtualioje bibliotekos paskyroje galima apžvelgti visus išsaugotus įrašus ir juos sutvarkyti taikant etiketes.

Informacijos saugojimas programėlėse

Naudojantis informacijos tvarkymo programėlėmis galima išsaugoti, cituoti, tvarkyti, komentuoti, dalintis informacijos šaltiniais. Šios programos palengvina nuobodžią ir didelių laiko sąnaudų reikalaujančią dalį – literatūros sąrašo rengimą pagal prašomo

bibliografinio aprašo stiliaus standartą. Tarp populiariausių informacijos tvarkymo programėlių įvardytinos *Zotero*, *Mendeley*, *Citavi*, *RefWorks*, *EndNote* ir t. t. Kamieninių akademinų padalinių dalykų bibliotekininkai konsultuoja visus akademinės bendruomenės narius, vykdo informacijos tvarkymo programėlių mokymus.

Informacijos tvarkymo programėlių naudojimo privalumai:

- automatinis citavimas;
- bibliografinių aprašų rengimas;
- informacijos išteklių saugojimas;
- patogus organizavimas;
- darbas su dokumentais.

UŽDUOTIS. Naudodamiesi 2–3 raktažodžiais atlikite paiešką *Academic Search Complete* (EBSCO) duomenų bazėje tokia seka:

1. VU bibliotekos puslapyje suraskite nuorodą į duomenų bazę;
2. Rezultatų tikslinimo skiltyje pasirinkite matyti tik viso teksto dokumentus;
3. Pasirinkite šaltinio tipą: akademiniai žurnalai;
4. Nustatykite rodomų rezultatų laiko intervalą: 2012–2022 m.;
5. Atsidarykite pasirinkto įrašo tekstą ekrane ir išsisaugokite kompiuteryje arba *Zotero* programėlėje.

3. RAŠTO DARBO PLANAVIMAS

Prieš pradėdant rašyti rašto darbą, svarbu pasirengti rašto darbo planą arba tyrimo projektą. Tai padės geriau išsigryninti rašto darbo idėją, numatyti jos įgyvendinimo etapus ir nepasiklysti idėjų bei medžiagos gausoje.

Rašto darbo plane (apžvalginių darbų atveju) turėtų būti nurodyti ir apžvelgiami šie dalykai:

- Pavadinimas
- Temos aktualumas
- Problema / klausimas
- Tikslas ir uždaviniai
- Mokslinės literatūros apžvalga
- Rašto darbo struktūra

Tyrimo projekte (tiriamųjų darbų, bakalauro ir magistro darbų atveju) turėtų būti nurodyti ir apžvelgiami šie dalykai:

- Pavadinimas
- Temos aktualumas ir naujumas
- Problema / klausimas
- Tikslas ir uždaviniai
- Šaltiniai
- Tyrimo metodologija
- Tyrimo etika (empirinių kokybinių tyrimų atveju)
- Teorija (magistro darbo atveju)
- Mokslinės literatūros apžvalga
- Rašto darbo struktūra

• Rašto darbo tema ir pavadinimas

Rašto darbo temą studentas pasirenka derindamas savo akademinį interesų sritis ir konkretaus studijų dalyko (modulio) reikalavimus, konsultuojantis su dėstytoju arba rašto darbo vadovu. Pasirinkus temą, toliau pereinama prie rašto darbo pavadinimo formulavimo. Rašto darbo pavadinimas turi atspindėti tyrimo temą, atitikti studijų lauką, būti tiksliai ir aiškiai suformuluotas bei neturėti vertybinio vertinimo. Siekiant tikslinti ir konkretinti rašto darbo pavadinimą, rekomenduojama į jo formuluotę įvesti įvairius kontekstus (pvz., laiko, erdvės, veikėjų ir kt.). Formuluojuojant rašto darbo pavadinimą reikėtų vengti abstrakčių ir nekonkrečių formuluočių, publicistinio stiliaus, būtinės ar šnekamosios kalbos bei vertinamųjų žodžių, parodančių rašto darbo autoriaus analizuojamo reiškinių išankstinį vertinimą (pvz., *pavojingas reiškinys*, *blogėjanti padėtis*, *gerėjanti situacija* ir pan.). Rašto darbo pavadinimo tikslinimas gali vykti iki pat rašto darbo rengimo pabaigos, derinant pavadinimo bei teksto turinio atitikimą.

UŽDUOTIS. Išanalizuokite studentų rašto darbų pavadinimus ir įvertinkite jų tinkamumą. Išrinkite geriausius variantus. Pagalvokite, kaip taisytumėte kitus variantus.

1. Japonijos visuomenė: feminizmas
2. Indijos moterų padėties šeiminiėje bei visuomeninėje sferose kaita kolonijiniu laikotarpiu
3. Depresijos paplitimas tarp kinų studentų Lietuvoje
4. Radikaliojo islamo terorizmo reprezentacijos Palestinos dienraštyje *The Palestine Telegraph* 2020–2021 m.: naujienų straipsnių ir komentarų analizė
5. Kodėl didžiąjai daliai pasaulio musulmonas yra teroristas?
6. Kinų prietarai: maisto ruošimo ir valgymo tradicijos
7. Moters statuso pagerėjimas po vieno vaiko politikos įsigalėjimo Kinijoje
8. Kinijos jaunų merginų grožio standartų konstravimas *Reddit* socialiniame tinkle: 2022 m. nuotraukų analizė
9. Dievaičių kultūra Japonijoje: kodėl ji neigiamai veikia jaunąją Japonijos visuomenę?

KOMENTARAS. Tinkami rašto darbų pavadinimai yra 2, 4 ir 8, nes jie atitinka studijų lauką, tiksliai sufokusuoti, aiškiai suformuluoti, neturi vertinimo bei parašyti moksliniu stiliumi. 1 pavadinimas yra pernelyg abstraktus ir nekonkretus. 3 pavadinimas yra netinkamo studijų lauko, t. y. psichologijos srities. 5 pavadinimui trūksta mokslškumo, jis yra pernelyg publicistinio stiliaus. 6 pavadinimui trūksta konkretumo, neaišku, nei kokio laikmečio, nei kokio regiono papročiai bus analizuojami. 7 ir 9 pavadinimai turi vertinamuosius žodžius, t. y. „pagerėjimas“ ir „neigiamai“.

• Temos aktualumas ir naujumas

Pristatant temą yra svarbu aptarti, kuo pasirinkta tema yra aktuali socialine / kultūrine / politine prasme ir kuo novatoriška mokslinė prasme. Aptariant temos aktualumą, galima remtis ne tik moksliniais, bet ir nemoksliniais šaltiniais, pavyzdžiui, žiniasklaidos pranešimais, aktualiai pristatančiais analizuojamą temą. Temos naujumas grindžiamas mokslinių žinių konkrečia tema stoka, nepakankamumu, šališkumu ar problemišku. Temos aktualumas turi būti išryškinamas visų darbų atveju, o temos naujumo išryškėjimas yra privalomas tik magistro baigiamiesiems darbams. Vis dėlto rekomenduojama visų rūšių rašto darbuose siekti pristatyti temą naujoviškai, t. y. originaliai sisteminant ir pateikiant turimą medžiagą bei vengiant atkartoti kitų darbų struktūrą ir argumentavimą. Net jei pasirinkta tema yra plačiai ištyrinėta ir sunku identifikuoti jos originalumą, verta paieškoti būdų, kurie anksčiau ištyrinę reiškinį galėtų atskleisti kitu kampu, praturtinti ir pagilinti jo suvokimą.

• Problema

Bakalauro studijų rašto darbuose rekomenduojama problemą formuluoti kaip tyrimo klausimą (ką rašto darbas siekia atskleisti). Rašto darbo problema gali fokusuotis į kultūrinę, socialinę ar politinę problemą (pvz., tam tikros visuomenės grupės ar temos reprezentacijų kaitą, visuomenės grupių diskriminaciją ir kt.). Geriausia, kai tyrimo klausimai formuluojami vartojant klausiamuosius žodžius „kaip, koks, kokia, kodėl“, nes jie skatina rašto darbo autorių pateikti išsamius ir detalius paaiškinimus. Reiktų vengti uždarų klausiamųjų žodžių „ar, kas“, nes jie veda link siauro atsakymo. Problemos formuluotė turėtų atspindėti studento analizuojamos temos giluminį supratimą.

UŽDUOTIS. Pagalvokite, kuo skiriasi šios dvi bakalauro darbuose keliamos problemos:

1 pvz. Kaip maoistiniu ir pomaostiniu laikotarpiu (XX a. II p.) kito Kinijos moterų gyvenimas, kokie politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai darė įtaką moterų statuso kaitai?

2 pvz. Kas iš tiesų yra pabėgėliai, kokiomis aplinkybėmis jie atsiduria mūsų šalyje ir ar čia susiduria su kokiais nors iššūkiais?

KOMENTARAS. 1 problema yra tinkama, nes turi konkrečias laiko ir erdvės apibrėžtis (maoistinis ir pomaostinis laikotarpis), analizės pjūvius (politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai), aiškiai identifikuotą tiriamąją grupę (kinės moterys). 2 problemos formuluotė yra pernelyg abstrakti ir nekonkreči, neaiški, apie kokią šalį kalbama, kokius iššūkius bus bandoma apčiuopti rašto darbe. Šios problemos formuluotei trūksta moksliskumo. „Kas iš tiesų yra pabėgėliai“ skamba labiau kaip buitinė ar publicistinė, o ne mokslinė kalba.

Magistro studijų rašto darbai turi turėti suformuluotą ne tik kultūrinę, socialinę ar politinę, bet ir mokslinę-teorinę problemą. Mokslinė-teorinė problema formuluojama atsižvelgiant į tyrimo temos mokslinį ištirtumą arba teorinį konceptualizavimą. Rašto darbo mokslinė problema turėtų fokusuotis į dar neištirtą nagrinėjamos temos aspektą, tos temos moksliniuose tyrimuose egzistuojantį nesutarimą, prieštaravimą arba tos temos teorinį konceptualizavimą. Problemos formuluotė turėtų atspindėti ne tik studento analizuojamos temos supratimą, bet ir tos temos tyrimų ir esamų teorinių konceptualizavimų išmanymą. Rekomenduojama rašto darbe naudojamas teorines koncepcijas įtraukti į tyrimo temos ir tyrimo problemos formulavimą.

UŽDUOTIS. Pagalvokite, kuo skiriasi šių dviejų magistro darbuose keliamų problemų formuluotės:

1 pvz. Kaip keitėsi požiūris į vaikystę XX–XXI a. Kinijoje?

2 pvz. Kaip per kolonijinio laikotarpio trauminės patirties kolektyvinę atmintį bei jos raišką muziejuose atsiskleidžia ir formuojasi korėjiečių tautinis identitetas?

KOMENTARAS. 1 problemos formuluotė yra netinkama, nes neaiški, kieno požiūris bus tiriamas bei kokiomis teorinėmis koncepcijomis bus remiamasi rašto darbe. 2 problemos formuluotė yra tinkama, nes ji yra tiksli, aiški ir įtraukianti teorines koncepcijas (t. y. trauminę patirtį, kolektyvinę atmintį ir tautinį identitetą).

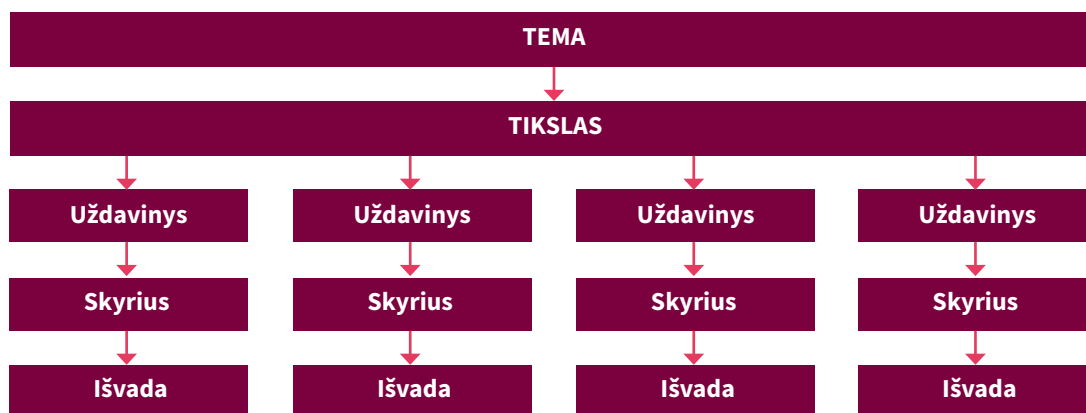
• Tikslas ir uždaviniai

Rašto darbo tikslas turi būti glaudžiai susijęs su rašto darbo tema ir problema. Įvardijant tikslą nusakoma, ką bandoma atskleisti ir įrodyti konkrečiu rašto darbu. Rekomenduojama turėti vieną skirtingus uždavinius apimantį darbo tikslą.

Rašto darbo uždaviniai gali būti susieti su skirtingomis rašto darbo potėmis, reikalingomis rašto darbo temai išanalizuoti. Uždaviniai gali būti formuluojami per tyrimo etapų ir skirtingų metodologinių priemonių išryškinimą, taip pat ir per skirtingų laikotarpių, erdvių ar veikėjų perspektyvų išskyrimą. Rašto darbo uždavinių formulavimas yra labai individualus ir priklauso nuo konkrečios tyrimo temos.

Formuluojant rašto darbo tikslą ir uždavinius yra svarbu tikslą įvardyti gana plačiai, apimant uždavinių potemes. O uždaviniai turi turėti kur kas konkretesnę fokusą, kuris sietųsi su tikslu. Tikslas ir uždavinių formuluotė priklauso nuo to, į kokio tipo klausimą reikia atsakyti sprendžiant problemą. Tikslui ir uždaviniams formuluoti rekomenduojami šie veiksmazodžiai: *išanalizuoti, atskleisti, apibūdinti, išnagrinėti, nustatyti, įrodyti, paaiškinti, pagrįsti* ir kt.

Rekomenduojama uždavinius sieti su konkrečiais rašto darbo skyriais ir išvadomis. Pavyzdžiui, jeigu darbe yra keliami 3 uždaviniai, tuomet jie turi būti išsprendžiami konkrečiuose rašto darbo skyriuose ir juos apibendrinančiose išvadose.

• Šaltiniai

Šaltiniai skiriami į du pagrindinius tipus – pirminius ir antrinius.

Pirminiai šaltiniai – tai tyrimo medžiaga, kurios pagrindu yra atliekamas tyrimas ir iš kurios tyrimo metu studentas surenka aktualius duomenis, o vėliau juos pats analizuoja bei interpretuoja. Pirminių šaltinių gali būti labai įvairių: grožinė literatūra, filosofiniai tekstai, publicistinė medžiaga (pvz., žurnalų, laikraščių ar internetiniai straipsniai), vaizdinė medžiaga (pvz., meno dirbiniai, filmai, nuotraukos, iliustracijos, plakatai, reklamos ir kt.), sakinė medžiaga (pvz., interviu, kalbos, liudijimai ir kt.), dokumentai, daiktai ir objektai.

Antriniamis šaltiniais priskiriama mokslinė literatūra, kitų mokslininkų anksčiau atlikti tyrimai (pvz., moksliniai straipsniai, monografijos, redaguoti straipsnių rinkiniai,

mokslinės apžvalgos, mokslinės ataskaitos, recenzijos ir kt.), kuriais remiamasi analizuojant tam tikrą temą. Antriniais šaltiniais gali būti ir įvairūs spausdinti ar internetiniai publicistiniai straipsniai, tik svarbu atsiminti, kad renkantis publicistinius straipsnius būtina įvertinti jų patikimumą. Publicistiniai straipsniai, naudojami kaip antriniai šaltiniai, yra tik kaip papildoma iliustracinė medžiaga, bet ne formuluojamų mokslinių teiginių pagrindas. Teorinės, analitinės ir kontekstinės darbo dalys didžiąja dalimi turi būti grindžiamos moksliniais, o ne publicistiniais šaltiniais.

SVARBU! Jeigu studentas atlieka kokybinę žiniasklaidos straipsnių analizę ir iš jų susirenka empirinę medžiagą savo darbui, tokie straipsniai bus traktuojami kaip pirminiai šaltiniai. Jeigu studentas tik cituoja žiniasklaidos straipsnių turinį arba remiasi kitų tyrėjų atlikta analize, tai bus antriniai šaltiniai.

Rašydami rašto darbus studentai turi remtis pirminiais ir / (arba) antriniais šaltiniais priklausomai nuo to, ar tai apžvalginis, ar tiriamasis darbas.

Apžvalginiai darbai gali būti paremti vien tik antrinių šaltinių (t. y. mokslinės literatūros) tam tikra tema analize. Apžvalginių darbų atveju studentams yra svarbu gerai pasirinkti mokslinius tekstus, juos išsamiai išanalizuoti ir pateikti originalią tam tikros temos analizę. Originalumas čia suprantamas kaip savitas antrinės medžiagos išdėstymas ir jos apibendrinimas.

Tiriamieji darbai turi remtis tiek pirminiais, tiek ir antriniais šaltiniais. Šiems darbams yra svarbu identifikuoti ir pasirinkti pirminius šaltinius, kurių pagrindu bus atliekamas tyrimas, įvertinant, ar pasirinktų pirminių šaltinių pobūdis bei apimtis yra tinkami konkrečiam tyrimui. Tiriamųjų darbų atveju pirminių šaltinių analizė turi būti papildoma ir antrinių šaltinių (t. y. mokslinių tekstų) analize.

• Tyrimo metodologija

Kalbant apie tyrimo metodologiją, yra svarbu suprasti dedukcinės ir indukcinės prieigos skirtumus. Dedukcinė prieiga nusako tai, kad tyrimo metu teorija eina prieš empiriką (duomenis), o indukcinė – kad empirika (duomenys) eina prieš teoriją. Dedukcinės prieigos atveju remiantis tam tikromis teorinėmis įžvalgomis suformuluojama hipotezė ir jos pagrindu atliekamas tyrimas, renkami duomenys, kurie yra naudojami teorijai ir hipotezei pagrįsti arba paneigti. Indukcinės prieigos atveju pirma atliekamas tyrimas, renkami duomenys ir tik po to surinktos medžiagos pagrindu daromi teoriniai apibendrinimai.

Regiono studijų rašto darbai dažniausiai remiasi humanitarinių ar socialinių mokslų metodologijomis arba jų derinimu ir metodais, kurie pagrįsti indukciniu mąstymu.

Humanitarinių mokslų metodai

Humanitarinių mokslų metodologijos apima labai įvairias ir dažnai viena kitai artimas metodines prieigas. Tyrimuose rekomenduojama naudotis šiais humanitarinių mokslų metodais:

Turinio analizė. Tai yra platus metodas, kurio esmė – tyrimo objekto (pvz., literatūros kūrinio, kino filmo, istorinio dokumento, paveikslo, plakato, interviu ir pan.) sudedamųjų dalių (pvz., motyvų, temų, kalbos, įvaizdžių ir pan.) atskleidimas, kritinis įvertinimas bei interpretacija.

Aprašomasis istorinis metodas. Šiuo metodu siekiama aprašyti analizuojamos temos ypatybes rekonstruojant tyrinėjamos problemos istorines bei kultūrinės sąsajas su praeityje egzistavusiais fenomenais ir jų pokyčiais. Paprastai šiuo metodu nėra siekiama atsakyti į klausimą „kodėl“ (šiuo atveju tinka turinio analizės metodas), o veikia „kas / kada / kur“. Naudojant aprašomąjį istorinį metodą darbe analizuojama problema yra kontekstualizuojama, nustatomos istorinės ar kultūrinės prielaidos ir raida.

Lyginamasis metodas. Keleto reiškinių ar objektų sistemingas gretinimas ir lyginimas tam tikru pjūviu, siekiant identifikuoti jų panašumus bei skirtumus ir atskleisti pokyčių ar pasikartojimų prasmę.

Socialinių mokslų duomenų rinkimo metodai

Socialinių mokslų duomenų rinkimo metodologijos yra skirstomos į kiekybines ir kokybines. Regiono studijų darbuose rekomenduojama remtis kokybinėmis socialinių mokslų metodologijomis, kurios ne nustato priežastinius tam tikrų reiškinių ryšius ar teorijų taikymo galimybes, bet pateikia giluminį reiškinio (-ių) supratimą ir paaiškinimą.

Tyrimuose rekomenduojama naudotis šiais kokybiniais socialinių mokslų tyrimų metodais: etnografija ir interviu.

Etnografija – tai kompleksinė antropologinių tyrimų metodologija, kurios tikslas yra atskleisti tam tikros kultūros arba žmonių grupės specifiką. Etnografiniam tyrimui yra reikalingas ilgalaikis įsitraukimas į tiriamąjį kontekstą ir jo visapusiškas išmanymas. Etnografinio tyrimo metu duomenys yra renkami per dalyvaujimąjį stebėjimą (angl. *participant observation*), rašant lauko tyrimo užrašus, imant interviu ir dalyvaujant laisvo pobūdžio pokalbiuose bei renkant kitokią tyrimui aktualią medžiagą.

Interviu gali būti skirtingo pobūdžio – struktūruoti, pusiau struktūruoti ar nestruktūruoti. Taip pat yra *focus* grupės interviu, kai interviu atliekamas su tikslingai suformuota žmonių grupe. Interviu tipo pasirinkimas tyrimui priklauso nuo konkrečios tyrimo temos, planuojamos imties bei turimos prieigos prie informantų. Atlikti interviu gali būti analizuojami pasitelkiant kodavimą, turinio analizės, teminės analizės ir kt. metodus. Interviu gali būti naudojamas kaip sudedamoji etnografinės metodologijos dalis arba kaip atskiras metodas.

Studentai gali remtis ir kitomis aktualiomis socialinių ir humanitarinių mokslų metodologijomis, suderinę jas su rašto darbo vadovu.

Daugiau apie socialinių mokslų tyrimo metodus galite skaityti čia: Aleknevičienė, Pocienė ir Šupa 2020, 37–56; Čiubrinskas 2007; De Munck 2009; Mack et al. 2005.

Daugiau apie humanitarinių mokslų tyrimo metodus galite skaityti čia: Pickering 2008.

• Tyrimo etika

Atliekant tyrimus būtina laikytis tyrimo etikos principų. VU akademinės etikos kodeksas pažymi, kad „mokslinė veikla Universitete turi būti vykdoma sąžiningai, moraliai ir atsakingai. Moksliniu tyrimu negali būti daroma žala žmogui, visuomenei, gamtai ir kultūrai“ (<https://www.vu.lt/mokslas/mokslo-etika#vilniaus-universiteto-teises-aktai-akademines-etikos-klausimais>).

Atliekant kokybinius tyrimus, kuriuose dalyvauja žmonės, būtina įslaptinti informantų tapatybę, koduoti jų vardus ir nesukelti jiems grėsmių, o esant poreikiui koduoti ir tyrimo lokacijos pavadinimą bei kitas detales (pvz., hobius, socialinių tinklų paskyrų pavadinimus, pravardes, gimtąjį miestą ir pan.), kurios leistų ar padėtų atsekti informantų tapatybę. Duomenų analizės metu toks nuasmeninimas nėra reikalingas, bet tai būtina padaryti, kai ši informacija patenka į rašto darbą, t. y. tampa vieša, prieinama kitiems skaitytojams. Tyrimus, kuriuose dalyvauja žmonės, galima atlikti tik gavus raštišką ar žodinį informantų sutikimą. Tyrimus atliekant su itin pažeidžiamomis grupėmis ar rizikingomis aplinkybėmis, prieš pradėdant tyrimą rekomenduojama gauti VU Filosofijos fakulteto Atitikties tyrimų etikai komiteto pritarimą. Kilus klausimų ar abejonių dėl tyrimo etikos, būtinai pasitarkite su darbo vadovu.

Kviečiame susipažinti su VU Filosofijos fakulteto Atitikties tyrimų etikai nuostatais ir procedūromis: <https://www.fsf.vu.lt/mokslas/atitikties-moksliniu-tyrimu-etikai-vertinimas#naudingos-nuorodos-apie-moksliniu-tyrimu-etika-ir-jos-uztikrinima>.

• Teorija

Teorija – tai abstrakčių idėjų sistema, aiškinanti konkrečius reiškinius. Pavyzdžiui, pokolonijinė teorija, kurią sudaro daugelis skirtingų autorių ir darbų, gali būti pasitelkiama paaiškinti tradicinio Pietų Azijos *kathak* šokio transformacijas arba tam tikrus Indijos kine pasikartojančius įvaizdžius ir motyvus vaizduojant britus bei istorinį Britų imperijos laikotarpį. Kultūrinės traumos teorija gali būti naudojama paaiškinti kolektyviai išgyventus sukrečiančius laikotarpius ir istorinius įvykius (pvz., kultūrinę revoliuciją Kinijoje, Indijos padalijimą, japonų okupaciją Korėjoje ir kt.). Šių temų atvejais teorija naudinga tuo, kad išplečia reiškinio analizę nuo konkretaus regiono atvejo prie bendresnių samprotavimų apie tai, kas yra būdinga pokolonijinėms ar kultūrinės traumas išgyvenusioms visuomenėms, leidžia samprotauti apie tai, kokie panašumai ir skirtumai išryškėja analizuojamais atvejais.

Regiono studijų laukas pasižymi teoriniu daugiadiscipliniškumu. Studentai gali remtis įvairiomis humanitarinių ir socialinių mokslų teorijomis, jas derinti priklausomai

mai nuo pasirinktos temos. Teorijos taikymas yra privalomas tik magistro darbams. Bakalauro darbuose teorinę dalį atitinka apžvalginės istorinės ar kontekstinės dalys.

Teorijos pasirinkimą ir jos taikymą reiktų derinti su rašto darbo vadovu arba konkrečiau studijų dalyko (modulio) dėstytoju.

• Mokslinės literatūros apžvalga

Šioje rašto darbo plano ar projekto dalyje studentai turi glaustai apžvelgti mokslinę literatūrą pasirinkta rašto darbo tema. Mokslinės literatūros analizės dalyje svarbu išryškinti, kokios yra pagrindinės apžvelgiamų darbų tyrimų metodologinės prielaidos, rezultatai bei moksliniai teiginiai ir kuo aptariami darbai aktualūs studento rašto darbui. Gera mokslinės literatūros apžvalga yra neatsiejama nuo konkretaus temos suformulavimo. Jei tema suformuluojama pernelyg plačiai, tai studentą įpareigoja apžvelgti labai didelį skaičių mokslinių darbų, kas dažnai yra sunkiai įgyvendinama užduotis. Viena iš strategijų, kaip suvaldyti didelį mokslinės informacijos kiekį – literatūros apžvalgoje identifikuoti rašto darbui aktualias mokslinės literatūros grupes bei jose vyraujančias pagrindines temas.

• Planuojamo darbo struktūra

Rašto darbo struktūra turi būti subalansuota, logiška ir susijusi su rašto darbo uždaviniais. Rekomenduojama turėti 3–5 uždavinius ir juos atitinkančius rašto darbo skyrius bei išvadas (jų skaičius priklauso nuo rašto darbo apimties). Rašto darbo skyriai gali būti skiriami į poskyrius. Tiek skyriai, tiek poskyriai privalo turėti konkrečius, ne per ilgus pavadinimus. Tarp skirtingų rašto darbo skyrių reikia daryti logines jungtis parodant, kaip jie susisieja. Bakalauro darbuose pirmasis skyrius dažniausiai būna istorinis ar kontekstinis, o kiti skyriai – tiriamieji, t. y. analizuojantys pirminius šaltinius. Magistro darbuose pirmasis skyrius dažniausiai būna teorinis, po to gali eiti istorinis ar kontekstinis skyrius, o tada kiti skyriai, skirti pirminių šaltinių analizei.

Apžvalginio rašto darbo plano pavyzdys (nurodomos tik pagrindinės plano dalys)

Tema	Indijos moterų padėties kaita šeiminėje ir visuomeninėje sferose kolonijiniu laikotarpiu
Darbo problema / klausimas	Kaip Indijos moterų padėties reformavimo klausimas kolonijiniu laikotarpiu atsisdūrė kolonizatorių ir jiems besipriešinančiųjų indų politinio bei vertybinio konflikto epicentre?
Tikslas	Ištirti, kaip skirtingi veikėjai traktavo Indijos moterų padėties reformavimo klausimą bei kokioms vertybinėms ir politinėms pozicijoms jie atstovavo.
Uždaviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1) Išanalizuoti, kokią įtaką moterų padėčiai darė britų kolonijiniai valdininkai ir kokios priežastys juos paskatino imtis reformų moterų teisių srityje. 2) Atskleisti bričių feminisčių vaidmenį kolonijinėje Indijoje ir jų įnašą į moterų šeiminio statuso kaitą. 3) Išanalizuoti indų elito požiūrį į kolonizatorių vykdomas reformas ir jų bandymus joms priešintis. 4) Aptarti Mahatmos Gandhi pastangas įtraukti Indijos moteris į visuomeninį gyvenimą.

Tiriamąjį rašto darbo plano pavyzdys (čia nurodomos tik pagrindinės plano dalys)

Tema	Pilietinio pasipriešinimo judėjimas Libane: tarpbendruomeninio identiteto konstravimas
Darbo problema / klausimas	Libano „revoliucinio“ judėjimo dalyvius, atmetusius savo partijų simbolius, vienija Libano vėliava. Tai stebina, nes Libane per ilgą laiką nesusiformavo vienijanti nacionalinė idėja, visuomenė yra išskaidyta į santykinai uždaras bendruomenes, nėra aišku, kaip žmonės gali atrasti tarpbendruomeninį nacionalinio identiteto arba „libanietiško“ pagrindą ir koks jo santykis su religijos ir lyderystės aspektais, turinčiais didelę įtaką libaniečių identitetams. Taigi šiame darbe keliamas klausimas – kas vienija ir skiria žmones Libano pilietinio pasipriešinimo judėjimo kontekste, žvelgiant iš religijos, nacionalizmo ir lyderystės perspektyvų?
Tikslas	Ištirti, kaip Libano protestuose konstruojamas tarpbendruomeninis identitetas, ir atskleisti religijos, nacionalizmo bei lyderystės vaidmenį konstruojant libanietiškąjį identitetą.
Uždaviniai	1) Apžvelgti aktualias teorines perspektyvas, susijusias su identiteto konstravimu socialinių judėjimų kontekste, identiteto santykį su religija, nacionalizmu ir lyderyste. 2) Aptarti sociopolitinį Libano kontekstą ir jo reikšmę identiteto konstravimo problematikai. 3) Atskleisti religijos, jos politizacijos bei sekuliarizacijos vaidmenis Libano protestuotojų tarpbendruomeninei vienybei ir susiskaidymui. 4) Išnagrinėti pilietinio nacionalizmo, nacionalizmo santykio su etniškumu ir religija vaidmenis konstruojant Libano protestuotojų tarpbendruomeninę vienybę. 5) Išanalizuoti judėjimo lyderystės vaidmenį konstruojant Libano tarpbendruomeninį identitetą, fokusuojantis į „senųjų“ ir „naujųjų“ lyderių klausimą.
Metodologija	Darbo pagrindą sudaro etnografinis lauko tyrimas panaudojant dalyvaujamojo stebėjimo ir pusiau struktūruoto interviu metodus. Siekiant patikslinti duomenis ir išryškinti Libano konteksto problematiką, pasitelkiama mokslinės literatūros ir publicistinių straipsnių analizė.
Šaltiniai	Šio darbo pirminiai šaltiniai – tai autorės įrašyti ir transkribuoti interviu su Libano protestų dalyviais, dalyvaujamojo stebėjimo lauko tyrimo metu užrašai. Antrinius šaltinius sudaro įvairi teorinė identiteto, religijos, nacionalizmo ir lyderystės tematikos literatūra bei kontekstinė literatūra, analizuojanti Libano sociopolitinę specifiką.

4. RAŠTO DARBO RENGIMAS

- **Rašto darbo sudedamosios dalys**

Kiekvienas rašto darbas, priklausomai nuo jo tipo (studijų dalyko ar baigiamasis darbas), turi turėti tam tikras sudedamąsias dalis.

Titulinis lapas (1 priedas)

Bakalauro ar magistro baigiamojo darbo priešlapis (2 priedas)

Bibliografinio aprašo lapas (tik baigiamiesiems darbams) (3 priedas)

Turinyje išvardijami darbo skyriai (žymima 1., 2., 3. ir t. t.), poskyriai (1.1., 1.2., ... 2.1., 2.2. ir t. t.), punktai (1.1.1., 1.1.2. ir t. t.), kurie yra numeruojami arabiškais skaitmenimis. Santrauka, įvadas, išvados, bibliografinis sąrašas bei priedai nenumerojami (4 priedas).

Įvade pristatoma tyrimo tema, jos aktualumas ir naujumas, pateikiama problemos formuluotė, tyrimo tikslas ir uždaviniai, aprašomi tyrimo metodai ir etika, pristatomi pirminiai ir antriniai šaltiniai, apibūdinamas temos ištirtumas ir ankstesni tyrimai, pristatoma ir pagrindžiama darbo struktūra.

Dėstymo (tiriamajoje / analizės) dalyje pristatomi konkretūs mokslinio tyrimo / analizės rezultatai. Ši darbo struktūrinė dalis privalo turėti skyrius, kurie savo ruožtu gali būti suskirstyti į poskyrius ir punktus. Kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiami trumpi apibendrinimai. Papildoma informacija (didesni vertimų fragmentai, lentelės, paveikslai, grafikai ir kt.) turi būti perkeliama į priedus.

Išvadose pateikiamos svarbiausios atlikto tyrimo išvados, teoriniai apibendrinimai, rekomendacijos ir pasiūlymai. Šioje rašto darbo dalyje įvertinama tyrimo (teorinė ir empirinė) reikšmė ir nurodoma tolesnio galimo temos tyrimo kryptys ar polemniai klausimai. Šioje dalyje nereikia kartoti atskirų skyrių ir poskyrių rezultatų. Išvadose reiktų vengti citavimo bei naujų idėjų pristatymo.

Bibliografijos sąrašė atskirai pateikiami naudotų pirminių ir antrinių šaltinių aprašai pagal bibliografinio aprašo taisyklės. Vaizdo ar garso šaltinių sąrašai pridedami atskirai po bibliografijos sąrašo (pvz., Filmografija, Diskografija ir kt.).

Prieduose (pagalbinė rašto darbo dalis) gali būti papildoma informacija (pvz., pirminių šaltinių ar jų fragmentų kritiniai vertimai, kino filmų kadrai, terminų žodyneliai, interviu transkripcijos, interviu klausimynai, statistika, įvairios lentelės, paveikslai, nuotraukos, žemėlapiai ir kt.). Priedai ir jų dalys (lentelės, paveikslai ir kt.) turi turėti numerius ir pavadinimus. Numeruojant rašoma: 1 priedas, 2 priedas ir t. t. Viename priede gali būti pateikiama tik to paties tipo papildoma informacija.

Empiriniai tyrimo duomenys. Baigiamajame darbe empirinių tyrimo duomenų (pvz., išsamių interviu išrašų) pateikimas prieduose nėra būtinas, nebent studentas mano, kad to reikia norint giliau ir detaliau atskleisti darbo temą (pvz., kai ne visus duomenis yra galimybė aptarti dėstymo dalyje arba kai interviu yra atliekami regiono kalba ir gali būti pasirinkti kaip būdas pademonstruoti regiono kalbos žinias (žr. p. 42)). Jei nusprendžiama baigiamajame darbe pateikti empirinius tyrimo duomenis ar jų dalį (pvz., interviu transkripcijas), jie yra pateikiami baigiamojo darbo prieduose.

Santrauka anglų kalba privaloma tik bakalauro ir magistro baigiamiesiems darbams. Jos apimtis – 1 800 spaudos ženklų su tarpais. Santraukoje reikia nurodyti rašto darbo pavadinimą, pristatyti temą, įvardyti tyrimo problemą, tikslą, uždavinius, tyrimo metodus, svarbiausias išvadas, glaustai įvertinti mokslinę darbo reikšmę.

- **Bendrieji stiliaus reikalavimai ir teksto formatavimas**

Tekstas rašomas A4 formato lapuose *Times* šeimos 12 punkto šriftu ir 1,5 intervalu tarp eilučių. Puslapyje iš kraštų paliekami tušti laukai: kairėje – 2,5 cm, dešinėje – 1,5 cm, viršuje ir apačioje – 2 cm. Pirmosios naujos pastraipos eilutės įtrauka – 1 cm. Teksto lapai numeruojami ištisai, pradedant titulinio (titulinio lapo numeris nerašomas) ir baigiant priedais. Puslapio numeris rašomas teksto apačioje (lapo apatinio krašto dešinėje) arabiškais skaitmenimis, nededant jokių diakritinių ženklų. Išnašos pateikiamos lapo apačioje.

Darbo apimtis skaičiuojama spaudos ženklais su tarpais įskaitant išnašas. Apimtį sudaro tik pagrindinės rašto darbo dalys: įvadas, tiriamoji ar analizės dalis ir išvados. Titulinis lapas, priešlapis, bibliografinio aprašo lapas, bibliografija ir priedai į darbo apimtį neskaičiuojami.

Rašto darbas turi būti parašytas taisyklinga kalba, be korektūros klaidų.

Teksto formatavimo pavyzdys pateikiamas 5 priede.

- **Šaltinių naudojimas rašto darbe: referavimas, parafravimas ir citavimas**

Kiekvieno rašto darbo pagrindas yra pagrįsti savo mintis ir analizę pirminiais bei antriniais šaltiniais ir šiuos šaltinius būtina nurodyti darbe. Šaltinių informaciją galima nurodyti referavimu, parafravimu arba tiesioginiu citavimu.

Referavimas yra naudojamas nurodyti ne konkrečioms idėjoms ar argumentams, bet pagrindinei viso teksto (knygos, mokslinio straipsnio ir pan.) idėjai ar tematikai. Dažnai referavimas naudojamas mokslinės literatūros analizės dalyje, kada reikia glaustai pristatyti jau atliktų tyrimų situaciją. Pristatant tam tikrą tyrimų tematiką, galima referuoti kelis konkrečia tema susijusius mokslinius darbus. Referavimo atveju tekstinėje nuorodoje užtenka nurodyti autorių (-ius) ir metus.

REFERAVIMO PAVYZDYS:

Prostitucijos fenomenas mokslininkų analizuojamas iš dviejų perspektyvų. Radikalaus feminizmo atstovės Mackinnon ir Jeffreys teorizuoja, kad prostitucija yra vyro seksualinio smurto forma bei moterų teisių pažeidimas (Mackinnon 1993; Jeffreys 1997). Mokslininkai Jha ir Tambe teigia, kad prostitucija Indijoje yra kastos nulemtas seksualinis moterų išnaudojimas (Jha 2016; Tambe 2008).

Parafrazavimas – tai pagrindinių tam tikrame šaltinyje perskaitytų minčių reziumė, santrauka. Parafrazuojant svarbu perteikti perskaitytą idėją tiksliai, tačiau reformuluojant ją savais žodžiais. Parafrazėje reikėtų vengti pažodinio perskaitytos minties pateikimo, nes tai laikoma plagiatu. Tačiau jei informacija yra išties svarbi ir parafrazuojant galima netekti dalies svarbios informacijos, šaltinį reikėtų cituoti identišškai. Parafrazavimo atveju tekstinėje nuorodoje reikia nurodyti ne tik autorių ir metus, bet ir puslapį (-ius), iš kurio (-ių) yra imama informacija.

PARAFRAZAVIMO PAVYZDYS:

Moterys dažniausiai būdavo vertinamos privačioje erdvėje dėl savo biologinio vaidmens ir galimybės tapti gimdytojomis. Tai taip pat skatino jų artimesnį ryšį su namų ar šeimos erdve, nes jos ten praleisdavo daugiau laiko, rūpindavosi vaikais, kitais šeimos nariais ir namų ruošos darbais (Jacka 1997, 15).

Citavimas yra kitų žmonių minčių ir žodžių panaudojimas savo tekste. Reikėtų vengti perteklinio arba bendrinių idėjų citavimo rašto darbuose ir cituoti tik tuo atveju, kai cituojama mintis yra charakteringa ir esmiškai svarbi rašto darbui. Cituojant reikia perteikti cituojamą tekstą identišškai, be pakeitimų. Jei citata yra kita kalba nei rašto darbas, tuomet reikia atlikti kiek įmanoma tikslesnį cituojamo teksto vertimą. Citata yra išskiriama lietuviškomis kabutėmis („...“). Citavimo atveju trumpojoje nuorodoje reikia nurodyti ne tik autorių ir metus, bet ir puslapį (-ius), iš kurio (-ių) yra imama informacija.

CITAVIMO PAVYZDYS:

Pietų Korėjoje istoriniai muziejai ir memorialai yra atrinktų prisiminimų, atveriančių tautos patirčių, skausmų, svajonių ir traumų regmes, saugykla. Jie dažnai yra kolektyvinės atminties erdvės, „portalai į praeitį, kurie moko ir skatina patriotizmą“ (Kingston 2014, 47).

Pirmą kartą minint mokslininką tekste reikia nurodyti jo vardą ir pavardę. Toliau minint tą patį mokslininką užtenka nurodyti vien tik jo pavardę. Užsienio mokslininkų pavardės nelietuvinamos.

Užsienio mokslininkų pavardės yra gramatinamos (pagal poreikį vyrų pavardėms pridedamos galūnės) remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2016 m. gegužės 26 d. protokoliniu nutarimu Nr. PN-3 patvirtinta Rekomendacija dėl autentiškų asmenvardžių gramatinimo: <https://vlkk.lt/vlkk-nutarimai/protokoliniai-nutarimai/rekomendacija-del-autentisku-asmenvardziu-gramatinimo>.

PAVYZDYS:

Viena ryškiausių figūrų identiteto studijose yra lenkų socialinis psichologas Henry Tajfelis, kuris ėmė formuluoti socialinio identiteto teoriją, aiškinančią žmonių tarpusavio santykius. Pasak Tajfelio, kultūrinis identitetas yra individo savęs suvokimo dalis, kylanti iš priklausymo tam tikrai socialinei grupei (ar grupėms) ir su tuo susijusios emocinės reikšmės pažinimo (Tajfel 1978, 63).

• **Tekstinės nuorodos**

Tiek referavimo, tiek parafrazės, tiek citavimo atveju rašto darbe visuomet pateikiama tekstinė nuoroda į šaltinį. VU ATSI rašto darbuose yra naudojamos trumposios nuorodos, kurios yra dedamos iš karto po referuojamo šaltinio idėjos pristatymo, pasibaigus parafrazei arba citatai. Trumposios nuorodos yra sudaromos pagal principą: darbo autoriaus (-ių) pavardė (-ės), darbo leidimo metai, puslapis (-iai). Nuoroda į ankstesnį paskutinį šaltinį tekste pateikiama santrumpa „Ten pat“ su šaltinio puslapio skaičiumi, jeigu jis skiriasi nuo paskutinės anksčiau pateiktos nuorodos. Jei nuoroda į tą patį šaltinį persikelia į kitą rašto darbo puslapį, tuomet reikėtų trumpąją nuorodą vėl rašyti visą. Tekstinės nuorodos pateikiamos lenktiniuose skliaustuose, o skirtingi šaltiniai skiriami kabliataškiu.

TEKSTINIŲ NUORODŲ PAVYZDŽIAI:

(Gonda 1977, 70)
(Shaw 1997, 34–37)
(Ten pat, 77)
(Gonda 1977, 70; Pingree 2004, 93)

Jei šaltinis turi du arba tris autorius, reikia nurodyti juos visus, pvz.: (Aschroft, Griffith and Tiffin 2002), jei daugiau nei tris – nurodomas pirmasis autorius su priedašu „et al.“, pvz.: (Nandy et al. 2005).

Referuojant, parafrazuojant ar cituojant elektronines knygas „Kindle“ formatu ar kitus šaltinius, neturinčius puslapių numeracijos, nurodomas skyrius ir paragrafas, pvz.: (Dwyer 2015, sk. 3, par. 12).

Jei cituojamas tekstas yra 4 sakiniai ar daugiau, jis rašto darbe turėtų būti išskiriamas vizualiai: kiekviena cituojamo teksto eilutė turėtų būti įtraukta 1 cm.

PAVYZDYS:

Skirtingai nei literatūra, kinas yra kompleksinis menas ir industrija, sujungianti savyje daugybę skirtingų medijų ir dėmenų (tokių kaip scenarijus, naratyvas, muzika, scenografija, aktoriai ir t. t.), kur kiekvienas iš jų turi savo funkciją ir prisideda prie filmo analizės visumos. Kartu filmo kūryba taip pat atliepia daugelį interesų. Kaip pastebi Turneris,

„daugeliui komercinių kino kūrėjų filmas yra saviraiškos menas, jų filmai yra paženklinami jų pačių patirtimi ir požiūriais. Tačiau daugeliui prodiuserių ir, žinoma, platintojams bei demonstruotojams filmas yra komercinis produktas, galbūt atnešiantis pelno, jei žiūrovui jis pasirodys įdomus. Kai kuriems kino žiūrovų sektoriams filmas yra pagrindinė modernaus meno forma ir gyvo susidomėjimo objektas. Kitai, didesnei filmo auditorijai, besibūriuojančiai prie naujausio filmo, tai yra pramoga ir socialinis įvykis“ (Turner 2002, 1).

Ši Turnerio citata yra svarbi, norint suprasti komercinio kino kompleksškumą bei sąsajas su ideologija ir ekonomika.

Vis dėlto rekomenduojama neperkrauti teksto didesnėmis citatomis ir jas vartoti tik tais atvejais, kai jos yra ypač svarbios analizei. Išsamesnę analizei reikalingą medžiagą visuomet galite pateikti prieduose, rašto darbe skliaustuose prirašydami nuorodą, pvz., (žr. 1 priedą) ir pan.

Ilgesnes citatas taip pat galima trumpinti. Praleidžiama originalios citatos dalis (pvz., pradžia, vidurys ar pabaiga) nurodoma kampiniais skliaustais su daugtaškiu <...>.

PAVYZDŽIAI:

Tokia idealizuota Indijos vizija filme atkartoja ankstyvasias Kongreso partijos nacionalistines idėjas, kurios, kaip pažymi Davidas Luddenas, siekė „sujungti visas religines, etnines ir lingvistines tapatybes į vieną apgaubiančią indiškąją tautinę tapatybę. <...> Kongresas siekė reprezentuoti visus indus kaip vieną tautą, sudarytą iš daugybės kalbų, religijų ir etniškumų“ (Ludden 2011, 13).

Edwardas Saidas taip pat pažymi, kad „<...> Orientas padėjo apibrėžti Europą (arba Vakarų) kaip jam priešingą vaizdinį, idėją, asmenybės tipą ir patirtį“ (Said 2006, 27).

• **Netiesioginio šaltinio nuoroda**

Jei tam tikromis idėjomis remiamasi ne tiesiogiai, o iš kito šaltinio, tekste nurodoma netiesioginio šaltinio trumpoji nuoroda ir šaltinis, iš kurio ši informacija paimta, pvz.: (Lassen 1836, 17; cit. iš Miller 1984, 19). Išnašoje nurodoma visa netiesioginio šaltinio informacija, pvz.:

Lassen, Christianus. 1836. *Gita Govinda. Jayadevae Poetae Indici drama lyricorum*. Bonnae ad Rhenum.

Jei tekste tas pats netiesioginis šaltinis minimas ir cituojamas kelis kartus, išnašoje šios informacijos kartoti nebereikia.

Į bibliografijos sąrašą netiesioginis šaltinis nėra įtraukiamas, tik šaltinis, kurio informacija yra naudojama rašto darbe, pvz.:

Miller, Joane, G. 1984. "Culture and the Development of Everyday Social Explanation". *Journal of Personality and Social Psychology* 46, no. 5: 961–978.

• Išnašos

Rašto darbuose išnašos naudojamos paaiškinimams, terminų išplėtimams, netiesioginiams antriniamis šaltiniams nurodyti, taip pat jei norima nedideles pirminio šaltinio ištraukas (pvz., filmo, interviu, literatūros kūrinių citatas) darbe pateikti originalo kalba. Tokiu atveju lietuviškas vertimas naudojamas rašto darbo tekste, o originali citata – išnašoje. Tačiau jei citata yra ilgesnė, rekomenduojama ją pateikti ne išnašose, bet darbo prieduose.

• Žodinės informacijos ar privataus susirašinėjimo aprašas

Interviu, žodinio pokalbio arba privataus susirašinėjimo metu gauta ir akademiniam darbe panaudota informacija aprašoma įvardijant informantą, interviu / pokalbio / susirašinėjimo pobūdį, vietą ir datą. Interviu, asmeniniai pokalbiai, laišakai nurodomi išnašoje, juos aprašant pagal toliau pateiktą pavyzdį, tačiau į bibliografinį sąrašą jie nėra įtraukiami.

PAVYZDYS:

Autoriaus interviu su informantu Nr. 4 Naujajame Delyje 2018 m. gegužės 15 d.
Autoriaus pokalbis telefonu su profesore Jane Marie Law Vilniuje, 2006 m. gegužės 9 d.

Autoriaus susirašinėjimas elektroniniu paštu su Thomu P. Kasuliu 2007 m. sausio–vasario mėn.

• Bibliografinio sąrašo sudarymas

Bibliografinio sąrašo ir nuorodų sudarymo tvarkos laikomasi sudarant akademiniam darbe naudotas literatūros (t. y. referuotų, parafrazuotų ir cituotų šaltinių) sąrašą (toliau – bibliografinis sąrašas). VU ATSI rašto darbai rengiami remiantis standartizuotu šaltinių surašymu *The Chicago Manual of Style (Author-Date)* stiliumi. Čia pateikiami dažniausiai pasitaikantys šaltiniai ir jų surašymo bibliografijos apraše taisyklės.

Šaltinių aprašas:

Šaltinis	Aprašo šablonas	Pavyzdžiai
1. Monografijos arba literatūros kūriniai		
1.1. Vienas autorius	Pavardė, Vardas. Metai. <i>Antraštė: Paantraštė.</i> Leidimo vieta: Leidykla.	Brah, Avtar. 1996. <i>Cartographies of Diaspora: Contesting Identities</i> . London and New York: Routledge. Beinorius, Audrius. 2012. <i>Indija ir Vakarai: Kultūrų sąveikos pjūviai</i> . Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.*
1.2. Keli autoriai	Pavardė, Vardas, and Vardas Pavardė. Metai. <i>Antraštė.</i> Leidimo vieta: Leidykla.	Fu, Chonglan, and Wenming Cao. 2019. <i>An Urban History of China</i> . Basingstoke: Palgrave Macmillan.
2. Sudaryta straipsnių rinktinė		
2.1. Vienas sudarytojas	Pavardė, Vardas, ed. Metai. <i>Antraštė.</i> Leidimo vieta: Leidykla.	Mackerras, Colin, ed. 2003. <i>Ethnicity in Asia</i> . London: Routledge.
2.2. Keli sudarytojai	Pavardė, Vardas, and Vardas Pavardė, eds. Metai. <i>Antraštė.</i> Leidimo vieta: Leidykla.	Allen, Matthew, and Rumi Sakamoto, eds. 2006. <i>Popular Culture, Globalization and Japan</i> . Oxon: Routledge.
3. Straipsniai		
3.1. Straipsnis mokslo žurnale (vienas autorius)	Pavardė, Vardas. Metai. „Straipsnio pavadinimas“. <i>Žurnalo pavadinimas</i> serija, numeris (mėnuo [jei yra]): straipsnio puslapiai. Doi adresas.	Bhattacharyya, Rituparna. 2015. “Understanding the Spatialities of Sexual Assault against Indian Women in India”. <i>Gender, Place & Culture</i> 22, no. 9: 1340–1356. https://doi.org/10.1080/0966369X.2014.969684 .**
3.2. Straipsnis mokslo žurnale (keli autoriai)	Pavardė, Vardas, Vardas Pavardė, and Vardas Pavardė. Metai. „Straipsnio pavadinimas“. <i>Žurnalo pavadinimas</i> serija, numeris (mėnuo [jei yra]): straipsnio puslapiai. Doi adresas.	Keng, Shao-Hsun, Chun-Hung Lin, and Peter F. Orazem. 2017. “Expanding College Access in Taiwan, 1978–2014: Effects on Graduate Quality and Income Inequality”. <i>Journal of Human Capital</i> 11, no. 1 (Spring): 1–34. https://doi.org/10.1086/690235 .
3.3. Straipsnis sudarytoje rinktinėje	Pavardė, Vardas. Metai. „Straipsnio pavadinimas“. In <i>Rinktinės antraštė</i> , edited by Vardas (-ai) Pavardė (-s), straipsnio puslapiai rinktinėje. Leidimo vieta: Leidykla.	Dwyer, Rachel. 2011. “Bombay Gothic: On the 60th Anniversary of Kamal Amrohi’s <i>Mahal</i> ”. In <i>Beyond the Boundaries of Bollywood. The Many Forms of Hindi Cinema</i> , edited by Rachel Dwyer and Jerry Pinto, 130–155. New Delhi: Oxford University Press.

Šaltinis	Aprašo šablonas	Pavyzdžiai
4. Straipsniai iš laikraščių, dienraščių, internetinių portalų	Pavardė, Vardas. Metai. „Straipsnio pavadinimas“. Šaltinio pavadinimas, Data. Internetinis adresas [jei yra].	Sharma, Amit. 2005. “With Buddhist rites, Maya’s ‘temple’ opens the doors”. <i>The Indian Express</i> , June 4, 2005. Ethirajan, Anbarasan. 2019. “Sri Lanka Attacks. What Led to Carnage?”. <i>BBC</i> , April 23, 2019. https://www.bbc.com/news/world-asia-48018417 .
5. Elektroninė knyga	Pavardė, Vardas. Metai. Antraštė: Paaantraštė. Leidimo vieta: Leidykla. Platforma arba duomenų bazė.	Bhabha, Homi K. 2012. <i>The Location of Culture</i> . London and New York: Routledge. Kindle.
6. Daktaro disertacija, magistro darbas	Pavardė, Vardas. Metai. Pavadinimas. PhD diss. / Master’s thesis, Universitetas.	Lu, Jiajie. 2017. <i>Understanding the Chinese Diaspora: The Identity Construction of Diasporic Chinese in the Age of Digital Media</i> . PhD diss., Queensland University of Technology. Johnson, Adam J. 2015. <i>The Evolution of Yōkai in Relationship to the Japanese Horror Genre</i> . Master’s thesis, University of Massachusetts Amherst.
7. Vaizdo įrašas		
7.1. Filmas	Režisieriaus Pavardė, Vardas, director, metai. Filmo pavadinimas. Kino studija.	Yimou, Zhang, director, 2001. <i>Hero</i> . Edko Films.
7.2. Vaizdo turinys	Turinio autoriaus Pavardė, Vardas [jei yra]. Metai. „Pavadinimas“. Vaizdo Platforma. Paskelbimo data. Nuoroda.	Riccardo. 2015. “Edward Said 1986 Orientalism Full Documentary Rare”. Youtube. June 19, 2015. https://www.youtube.com/watch?v=CooK_RWMreI . Palestine Diary. 2012. “Edward Said On Orientalism”. Youtube. October 28, 2012. https://www.youtube.com/watch?v=fVC8EYd_Z_g&t=1s .

* Lietuvių kalba publikuotų leidinių (monografijų, straipsnių ir kt.) antraščių ir paaantraščių pavadinimų žodžiai rašomi iš mažųjų raidžių, išskyrus pirmąjį antraštės ir paaantraštės žodį ir tikrinius daiktavardžius.

** Lietuvių kalba publikuotų straipsnių pavadinimai rašomi su lietuviškomis kabutėmis („...“), o angliškų – su angliškėmis (“...”).

Platesnę šaltinių, nepaminėtų šioje lentelėje, aprašymo informaciją rasite čia: https://www.chicomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-2.html.

Norint greičiau sudaryti bibliografinį sąrašą rekomenduojama naudoti automatinis sąrašų sudarymo įrankius, pvz., <https://zibib.org/>. Nepamirškite pasirinkti tinkamo stiliaus (*Chicago Manual Style (author-date)*).

• **Transliteracija: dokumentų ne lotyniškais rašmenimis aprašymas**

Bibliografijos sąraše dokumentai Azijos kalbomis aprašomi pagal anksčiau pateiktą šaltinių aprašo lentelę lygiagrečiai lotyniškais ir originaliais rašmenimis, pasikartojančių aprašo dalių neskiriant jokiais skiriamaisiais ženklais. Nuorodoje į tokį dokumentą laužtiniuose skliaustuose reikia pateikti antraštės ir šaltinio pavadinimo vertimus į lietuvių kalbą, kai rašto darbas yra lietuvių kalba, ir anglų kalba, kai rašto darbas yra anglų kalba.

PAVYZDYS:

Lin, Heyi 林鶴宜 2004. “Lun Ming-Qing chuanqi xushi de chengshixing” 論明清傳奇敘事的程式性 [Apie Mingų ir Qingų dinastijų laikotarpio *chuanqi* dramos stilizuotus pasakojimo modelius]. In *Nanxi yu chuanqi yanjiu* 南戲與傳奇研究 [Nanxi ir *chuanqi* dramos tyrimai], edited by Xu Shuofang 徐朔方 and Sun Qiuke 孫秋克, 459–491. Wuhan: Hubei jiaoyu chubanshe 湖北教育出版社.

Trumposiose nuorodose informacija pateikiama tik lotyniškais rašmenimis, pvz.: (Lin 2004, 459).

Dokumentai, parašyti kirilica, aprašomi naudojant originalius rašmenis, tačiau transliteruojant lotyniškais rašmenimis ir lygiagrečiai pateikiant abėcėlės tvarka pirmąjį bibliografinio aprašo elementą (šaltinio autoriaus, sudarytojo pavardę, organizacijos pavadinimą ar kt.).

PAVYZDYS:

Stepanianc 2001 – Степанянц, М. С. (ed.). *Универсалии восточных культур. История восточной философии*. Москва: Восточная литература, РАН.
Trumposiose nuorodose informacija pateikiama tik lotyniškais rašmenimis, pvz.: (Stepanianc 2001).

Japonų ir kinų kalbų perraša

Visi japonų ir kinų kalbos asmenvardžiai, terminai, pavadinimai rašto darbe teikiami tarptautine transkripcija. Neverčiami japoniški ir kiniški terminai visame tekste teikiami kursyvu, pvz., *haiku*, *chan*. Pirmą kartą vartojant japonišką ar kinišką terminą, asmenvardį ar pavadinimą, būtina šalia (ne skliaustuose) nurodyti jo rašybą originalo kalba, tai yra hieroglifais arba japonų skiemeniniais raidynais. Pvz., Fujiwara no Teika 藤原定家 (1162–1241), *haiku* 俳句, Tang 唐. Jeigu knygos (straipsnio, pjesės) pavadinimas verčiamas į lietuvių kalbą arba kuris nors asmenvardis lietuvinamas (pvz., imperatorių vardai), skliaustuose būtina nurodyti tiek jo rašybą originalo kalba, tiek ir jo tarptautinę transkripciją kursyvu. Pvz., *Asmeninė patirtis* (個人的な体験 *Kojintekina taiken*), imperatorius Tendži (天智天皇 *Tenji tennō*; 626–671).

Jeigu esama išimčių, jas būtina nurodyti. Pavyzdžiui, senovės valstybių, provincijų, sostinių, dinastijų, salų pavadinimų, Japonijos ir Kinijos valdovų, taip pat kitų istorinių asmenų, kai apie juos kalbama kaip apie grožinės literatūros personažus, vardų rašyba darbe lietuvinama, skliaustuose nurodant jų rašybą originalo kalbomis ir tarptautinę rašybą lotyniško pagrindo rašmenimis.

Kinų kalbos skiemenys lietuvinami remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1996 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 52 „Dėl kinų kalbos skiemenų tarptautinės rašybos lietuviškojo atitikmens“, o japonų kalbos skiemenys – Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1997 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 61 „Dėl japonų kalbos skiemenų tarptautinės rašybos lietuviškojo atitikmens“.

Kinų kalbos skiemenų tarptautinei transkripcijai užrašyti naudojama *pinyin* sistema.

Japoniškuose ir kiniškuose asmenvardžiuose pirma pateikiama pavardė, paskui – vardas. Japoniškuose žodžiuose būtina nurodyti balsių ilgumą tiek rašant juos tarptautine transkripcija, tiek lietuvinant. Pvz., Honšiū (本州 *Honshū*), šiogunas (將軍 *shōgun*).

Sanskrito ir hindi kalbų perraša

Dokumentai sanskrito kalba aprašomi, o sanskrito vardai ir terminai tekste lietuvinami pagal Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2000 m. kovo 2 d. nutarimą Nr. 1 (75) „Dėl sanskrito vardų ir terminų rašymo“. Specifines hindi kalbos perrašos taisykles rasite čia: https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Hindi_kalbos_teksto_transliteracija.pdf.

Arabų kalbos perraša

Dokumentų, vardų ir terminų arabų kalba perraša naudojama pagal *Deutsche Morgenländische Gesellschaft* rekomendacijas.

Detalesnę informaciją rasite čia:

https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Arabis%CC%8Ckojo_teksto_transliteracijos_pavyzdys.pdf.

Dokumentai, parašyti kitomis Azijos kalbomis, vartojančiomis ne lotyniškus rašmenis, aprašomi laikantis kurios nors vienos tarptautinės perrašos taisyklių, nurodant, kuri tarptautinė perrašos sistema yra pasirenkama.

• Kas yra plagiatas?

Akademinio sąžiningumo principus apibrėžia VU akademinės etikos kodeksas. Jame pateikiama ši plagiato samprata:

„19. Universitete draudžiamas plagijavimas, kuriam būdingi šie požymiai: 19.1. asmuo, nenurodydamas šaltinio, naudoja kitų asmenų idėjas, iliustracinę medžiagą, ištraukas iš rašytinio ar nerašytinio (vaizdo, garso ar kt.) šaltinio, kitokią informaciją; 19.2. asmuo savo vardu pateikia darbą, kuriame naudoja kito asmens parengto darbo teiginius, neįymiai pakeisdamas žodžius ar sakinių struktūras, nenurodydamas šaltinio arba jį nurodydamas netiksliai; 19.3. asmuo pateikia kito asmens rašytą tekstą be citavimo ženklų arba kito pobūdžio išskyrimo; 19.4. asmuo atlieka akademinį tiražavimą ir kitokius nesąžiningus veiksmus, dėl kurių yra pagrindas teigti, kad plagijavimo draudimas buvo pažeistas“ (<https://www.vu.lt/mokslas/mokslo-etika#vilniaus-universiteto-teises-aktai-akademines-etikos-klausimais>).

Tame pačiame kodekse pažymima, kad studento akademinio sąžiningumo principą studijų procese pažeidžia:

„21.5. to paties rašto ir kitų darbų, už kuriuos buvo gautas įvertinimas, pateikimas atsiškaitant keletą kartų, išskyrus atvejus, kai kursiniai ar kitokie rašto darbai ar jų dalys yra panaudojami baigiamajame darbe“ (<https://www.vu.lt/mokslas/mokslo-etika#vilniaus-universiteto-teises-aktai-akademines-etikos-klausimais>).

Gynimui ir (ar) vertinimui teikiami darbai vertinami kaip atlikti savarankiškai. Formaliais įrodymais, kad baigiamasis darbas atliktas nesavarankiškai, laikomi pagrįsti Elektroninės plagiato atpažinimo sistemos (EPAS) VU informacinėje sistemoje rezultatai bei kitų autorių darbų kopijos.

Nesavarankišku darbu rašto darbas laikomas tada, jei jis: 1. visas arba iš dalies parašytas kito autoriaus, neatsižvelgiant į akademinį šaltinių naudojimo taisykles; 2. rašto darbe yra pažeistos kitų autorių autorinės teisės; 3. visas arba iš dalies buvo panaudotas kitam kursui šiame ar kituose universitetuose, išskyrus baigiamuosius darbus.

Įtarus akademinio nesąžiningumo atvejį, darbas yra perduodamas Filosofijos fakulteto Akademinės etikos komisijai svarstyti.

• Kaip išvengti plagiato?

Visų pirma, svarbu atidžiai žymėtis renkamą informaciją. Tam gali būti naudojami pabraukimai tekste ar įvairaus tipo žymekliai. Jei aktuali informacija būna nukopijuojama į savo užrašus, kiekvienu atveju būtina pasižymėti išsamią šaltinio bibliografinę informaciją (autorių, teksto pavadinimą, metus, puslapį). Kartais plagijuojama netyčia, neskyrus pakankamai atidumo, iš kur imama informacija, arba užmirštant pasižymėti šaltinius.

Antra, svarbu suprasti referavimo, parafravavimo ir citavimo skirtumus bei žinoti, kada kuri iš informacijos naudojimo būdų pasirinkti. Plagijavimas gali nutikti, kai studentas mano referuojantis ar parafrazuojantis, bet iš esmės cituoja kitą šaltinį, neįdėdamas to teksto į kabutes, arba kai mano referuojantis, bet iš esmės parafrazuoja ir pakankamai neperformuluoja naudojamo teksto.

Trečia, svarbu prisiminti, kad parafrazuojant reikia tekstą perteikti savais žodžiais kiek įmanoma mažiau atkartojant originalą. Keičiant teksto išraiškos formą parafravavimo būdu, gali padėti sinonimų vartojimas, sakinio struktūros keitimas, tiesioginės nuosakos keitimas į netiesioginę ir atvirkščiai, o geriausia – visų šių technikų derinimas. Teksto išraiškos formos keitimas neturėtų pakenkti naudojamo teksto prasmei.

Visais atvejais, kai naudojate kitų autorių mintis (referuodami, parafrazuodami ar cituodami), būtina pateikti nuorodą į šaltinį.

Daugiau apie plagiata ir būdus, kaip jo išvengti, skaitykite čia: Brennecke 2020.

SVARBU! Naudojantis kitų mokslininkų / autorių darbais svarbu vengti kompiliacijos. „Visuotinė lietuvių enciklopedija“ pateikia tokį kompiliacijos apibrėžimą: „nesavarankiškas veikalas, parašytas naudojantis kitų autorių skelbta medžiaga ir neturintis savarankiškų apibendrinimų bei interpretacijų“ (<https://www.vle.lt/straipsnis/kompiliacija/>). Tai reiškia, kad perteklinis, nepagrįstas, pažodinis kitų mokslininkų / autorių teksto atkartojimas savo darbe, ištisinis to paties šaltinio referavimas net ir pateikiant nuorodą yra laikomas akademinio nesąžiningumu.

5. BAIGIAMASIS STUDIJŲ ETAPAS

Bakalauro baigiamasis darbas rengiamas viso 8 semestro metu, vadovaujant darbo vadovui, su kuriuo individualių konsultacijų metu studentai derina darbo rengimo grafiką, konsultuojasi įvairiais darbo rengimo metu iškilusiais klausimais. Studentui prašant ir darbo vadovui rekomenduojant, VU ATSI direktorius, atsižvelgdamas į Studijų programų komitetui pateiktą bakalauro darbo projektą, gali skirti bakalauro darbo konsultantą.

Bakalauro ir magistro baigiamieji darbai ginami atvirame Baigiamųjų darbų gynimo komisijos, sudarytos iš Programos komiteto narių, programos dėstytojų, socialinių partnerių, posėdyje. Gynimo posėdžiui pirmininkauja mokslininkas iš kitos akademinės ar mokslinių tyrimų institucijos. Kiekvieną darbą recenzuoja vienas direktoriaus paskirtas recenzentas. Baigiamųjų darbų vertinimo kriterijai (Recenzijos forma) pateikiami šios metodinės priemonės 6 ir 7 prieduose, taip pat studijų dalyko „Baigiamasis darbas“ apraše.

Bakalauro baigiamojo darbo tikslas yra pademonstruoti tokias programos kompetencijas kaip: supratimą ir žinias apie studijuojamo regiono kultūrą ir visuomenę; gebėjimą atlikti, aprašyti ir pristatyti tyrimus; gebėjimus naudoti ir kritiškai aprašyti įvairius pirminius ir antrinius rašytinius ir (arba) žodinius ir (arba) vaizdinius šaltinius; įgūdžius rengti ir rašyti tiriamąjį darbą, naudojantis bibliotekiniais ir internetiniais šaltiniais; gebėjimą analizuoti tekstus lietuvių ir užsienio kalbomis (įskaitant regiono kalbą, kurios studentai mokėsi bakalauro programoje) bei naudoti žodinę ir vaizdinę medžiagą kaip kitos kultūros pažinimo priemonę.

Magistro baigiamasis darbas turėtų parodyti tokias studento kompetencijas kaip: gebėjimą pasirinkti viena kitą papildančias metodologines ir teorines prieigas pasirinkto regiono analizei; gebėjimą identifikuoti ir paaiškinti iš kultūrų sąveikų kylančius iššūkius bei pasiūlyti problemų sprendimus; pirminių ir antrinių šaltinių (tekstų, vaizdinės medžiagos, etnografinių duomenų) analizės ir kritinio vertinimo įgūdžius bei jų panaudojimą argumentavimui.

Baigiamųjų darbų gynimo metu yra patikrinamos ir įvertinamos bendrosios kompetencijos, pvz.: informacijos, idėjų ir problemų pateikimas žodžiu aiškiai ir veiksmingai; kompetencijos demonstravimas atsakant į komisijos klausimus; gebėjimas aiškiai perteikti idėjas; ir gebėjimas analizuoti klausimus ir pagrįsti juos įrodymais ir argumentais.

- **Baigiamojo etapo tvarka**

Baigiamojo studijų etapo organizavimas:

1. Bakalauro darbo vadovą ir temą studentas renkasi **7 semestro pradžioje, rugsėjo–spalio mėnesiais**. Magistro darbo vadovą ir temą studentas renkasi **3 semestro pradžioje, rugsėjo–spalio mėnesiais**. Studentai kreipiasi į galimus darbo vadovus

ir derina preliminarią baigiamojo rašto darbo temą. ATSI administracijos nustatytą datą spalio mėnesį studentai užpildo baigiamojo darbo prašymą ir jį pristato ATSI administracijai. Bakalauro darbo prašymo formą studentai gali rasti pasinaudodami [šia nuoroda](#), o magistrantūros studentai – [šia nuoroda](#). Baigiamojo darbo prašyme užpildę savo kontaktinę informaciją, studentai turi pateikti preliminarią baigiamojo darbo temą lietuvių ir anglų kalbomis, taip pat turi nurodyti darbo vadovą, su kuriuo derino temą, bei konsultantą, jei tokį yra numatę. Preliminarios baigiamųjų darbų temos tvirtinamos studijų programos komitetuose (SPK). Rugsėjo mėnesį ATSI administracija organizuoja konsultacinį susitikimą su bakalauro ir magistrantūros baigiamųjų kursų studentais.

2. Bakalauro baigiamojo darbo projektą reikia suderinti su darbo vadovu ir įkelti į Virtualią mokymosi aplinką **8 semestro pradžioje**.

BAIGIAMOJO BAKALAURO DARBO PROJEKTAS

8 semestro pradžioje, vasario mėn. antrojoje pusėje studentai VU Virtualioje mokymosi aplinkoje (VMA) pateikia 2–3 psl. apimties bakalauro darbo projektą, į kurio apimtį neskaičiuojamas titulinis lapas ir bibliografinis sąrašas. Jame turi būti nurodyta:

- Preliminarus darbo pavadinimas
- Darbo vadovas ir konsultantas (jei yra)
- Temos aktualumas ir naujumas
- Problema / klausimas
- Tikslas ir uždaviniai
- Pirminiai šaltiniai
- Tyrimo metodologija
- Tyrimo etika (empirinių kokybinių tyrimų atveju)
- Mokslinės literatūros apžvalga ir vertinimas
- Rašto darbo struktūra

Darbo projektas turi būti suderintas su bakalauro darbo vadovu. Vadovai įvertina bakalauro darbų projektus (*įskaityta / neįskaityta*). Vadovui išsakyus esminių pastabų dėl bakalauro darbo projekto, studentas **per dvi savaites** pateikia naują darbo projektą, atsižvelgdamas į pateiktas pastabas. Studentui laiku į VMA neįkėlus bakalauro darbo projekto arba vadovui nusprendus, jog projektas vertinamas *neįskaityta*, neleidžiama rengti bakalauro darbo. Patvirtintame darbo projekte nurodytas bakalauro darbo pavadinimas studento prašymu gali būti koreguojamas **iki tų metų gegužės vidurio**.

3. Magistro baigiamųjų darbų projekto pristatymas Studijų programos komitetui atliekamas 4 semestro viduryje, **balandžio mėnesį**. Bakalauro studentams tokių pristatymų daryti nereikia.

MAGISTRO TYRIMO PROJEKTAS IR JO PRISTATYMAS STUDIJŲ PROGRAMOS KOMITETUI (SPK)

3 semestre magistrantūros studentai rengia mokslo tiriamąjį darbą (magistro tyrimo projektą), kuris yra pasiruošiamasis etapas baigiamojo magistro darbo rašymui. Darbui vadovauja ir jį vertina pažymiu magistro darbo vadovas. Magistro tyrimo projektas yra keliamas į VU IS. Jis gali būti pažodžiui inkorporuojamas į baigiamąjį magistro darbą. Magistro tyrimo projektui parengti vidutiniškai skiriamos 266 studento darbo valandos arba 10 kreditų.

Tyrimo projekto apimtis turi būti 8–10 psl. be titulinio lapo ir bibliografinio sąrašo. Jame turi būti nurodyta:

- Pavadinimas
- Darbo vadovas ir konsultantas (jei yra)
- Temos aktualumas ir naujumas
- Problema / klausimas
- Tikslas ir uždaviniai
- Pirminiai šaltiniai
- Tyrimo metodologija
- Tyrimo etika (empirinių kokybinių tyrimų atveju)
- Teorija
- Mokslinės literatūros apžvalga ir vertinimas
- Rašto darbo struktūra

4 semestro viduryje (kovo pabaigoje – balandžio pradžioje) studentai savo magistro tyrimo eigą (angl. *work in progress*) turi pristatyti žodžiu, naudodami skaidres, Studijų programos komitetui ir kurso kolegoms. Tyrimo projektui pristatyti skiriama 10 min., diskusijai – 5 min. Magistro tyrimo projekto pristatymas leidžia studentui geriau įsivertinti tyrimo sumanymus, o iš SPK narių ir bendrakursių gauti klausimai ir / ar pastabos leidžia atkreipti dėmesį į tyrimo projekto trūkumus ir laiku atlikti reikiamas korekcijas.

5. Galutinis baigiamojo darbo temos tvirtinimas vyksta **gegužės viduryje**.
6. Baigiamojo darbo įkėlimas į VU IS ir fizinių kopijų pristatymas ATSI administracijai yra vykdomas **gegužės pabaigoje**.
7. **Birželio pirmojoje pusėje** vyksta ATSI magistro ir bakalauro baigiamųjų darbų gynimai.

• **Baigiamųjų darbų įteikimas**

Bakalauro ir magistro darbai priimami nurodytu laiku, apie kurį studentai informuojami ATSI administracijos atsiųstu elektroniniu laišku.

Studentų bakalauro ir magistro darbų fizinės kopijos yra įteikiamos įrištos dviem egzemplioriais. Priimami tik tie darbai, kuriuos darbo vadovai pažymi kaip gintinus VU informacinėje sistemoje. Studentai, kurių baigiamųjų darbų darbo vadovai nereko-

menduoja ginti, turi teisę kreiptis į Baigiamųjų darbų gynimo komisiją su prašymu leisti ginti darbą, raštiškai išdėstydami motyvus. Bakalauro ir magistro baigiamuosius darbus recenzuoja VU ATSI direktoriaus paskirti recenzentai. Baigiamųjų darbų autoriai turi teisę susipažinti su recenzija ne vėliau kaip vieną dieną prieš gynimą ir pasirengti atsakyti į recenzento pateiktus klausimus ar paaiškinti nurodytus darbo trūkumus.

• **Baigiamųjų darbų gynimas**

Bakalauro ir magistro darbai viešai ginami pavasario semestro metu birželio mėn. atitinkamai Bakalauro / Magistro darbų gynimo komisijos posėdyje. Posėdžiui pirmininkauja mokslininkas iš kitos akademinės institucijos. Kiti komisijos nariai yra ATSI akademiniai darbuotojai ir socialinis partneris. Bakalauro darbo gynimui skiriama ne daugiau kaip 30 min., iš jų darbui pristatyti – ne daugiau kaip 10 min. Magistro darbo gynimui skiriama ne daugiau kaip 35 min., iš jų darbui pristatyti – ne daugiau kaip 10 min. Recenzento pasisakymui skiriamos 5 min., studento atsakymams į recenzento klausimus – ne daugiau kaip 5 min. Likęs laikas yra skiriamas mokslinei diskusijai (BA – 10 min., MA – 15 min.).

Baigiamųjų darbų gynimo tvarka:

1. Komisijos pirmininkas suteikia žodį darbo autoriui.
2. Autorius pristato darbą: apžvelgia tyrimo temą bei jos aktualumą, nurodo tyrimo problemą, tikslą ir uždavinius, apibūdina tyrimo metodologiją ir pirminius šaltinius, glaustai apžvelgia mokslinę literatūrą ir naudotas teorines prieigas (magistro darbų atveju), pristato pagrindines darbo išvadas ir ginamus teiginius.
3. Komisijos pirmininkas suteikia žodį recenzentui.
4. Recenzento žodis. Jei recenzentas dėl svarbių priežasčių negali dalyvauti ginant darbą, jo recenziją perskaito komisijos pirmininkas ar kitas komisijos narys.
5. Darbo autorius atsako į recenzento klausimus ir pastabas.
6. Komisijos nariai ir kiti gynime dalyvaujantys asmenys pateikia klausimų ir dalyvauja mokslinėje diskusijoje.
7. Darbo autorius atsako į pateiktus klausimus ir pastabas.
8. Darbo autoriaus baigiamasis žodis.

• **Baigiamųjų darbų pristatymas**

Baigiamųjų darbų pristatymas gynimo metu yra svarbus baigiamojo etapo žingsnis. Pristatymui yra skiriama nedaug laiko (10 min.), todėl labai svarbu per šį laiko tarpą paminėti pagrindinius savo darbo aspektus – apžvelgti tyrimo temą bei jos aktualumą, nurodyti tyrimo problemą, tikslą ir uždavinius, apibūdinti tyrimo metodologiją ir pirminius šaltinius, glaustai apžvelgti mokslinę literatūrą ir naudotas teorines prieigas (magistro darbų atveju), pristatyti pagrindines darbo išvadas ir ginamus teiginius.

PATARIMAI:

- Pristatymui naudokite skaidres;
- Skaidrių turinį rekomenduojama derinti su vadovu;
- Nedėkite į skaidres daug teksto, venkite ilgų pastraipų;
- Informaciją pateikite struktūruotai;
- Išvadas sunumeruokite;
- Jei reikia, naudokite vizualiąsias priemones savo teiginiams iliustruoti;
- Stenkitės savo tyrimą pristatyti rašikiai, sudominkite klausytojus, palaikykite kontaktą su komisijos nariais;
- Nedėkite į pristatymo skaidres recenzijoje nurodytų pastabų, kadangi atsakymams į recenzento pastabas yra skirtas atskiras laikas.

• **Baigiamųjų darbų vertinimas**

Bakalauro / Magistro darbų gynimo komisija darbus vertina 10 balų sistemoje, remdamasi šiuose nurodymuose pateiktais rašto darbų vertinimo kriterijais, atsižvelgdama į darbo pristatymą, atsakymus į klausimus bei kritines pastabas. Sprendimas dėl bakalauro / magistro darbo įvertinimo priimamas gynimo dieną iš karto po gynimų, gynimo komisijos uždarame posėdyje. Jei baigiamasis darbas ir jo gynimas įvertinti neigiamai, komisija nurodo pagrindinius jo trūkumus. Apeliacijos dėl bakalauro ir magistro darbų įvertinimo nepriimamos.

Bakalauro ir magistro baigiamųjų darbų recenzijos rengiamos ir darbai vertinami pagal šiuos vertinimo kriterijus:

1. Atitiktis struktūros ir bendriesiems stiliumo reikalavimams (darbo apimties tinkamumas, atitiktis darbo struktūros reikalavimams, struktūrinių dalių tikslumas, dalių pavadinimų atitiktis tekstui, priedų tikslumas, kalbos moksliskumas ir taisyklumas, stiliumo tinkamumas, t. t.);
2. Tyrimo tema ir problemos formuluotė, tyrimo tikslai ir uždaviniai, tyrimo metodai, temos iširtumo ir ankstesnių tyrimų pristatymas, darbo struktūros pagrindimas, pirminių šaltinių naudojimas. Bakalauro baigiamuosiuose darbuose itikinamai demonstruojamas gebėjimas taikyti tyrimo šaltinius regiono kalba (regiono kalbos panaudojimas bakalauro baigiamojo darbo vertinime sudarys 1 baigiamojo darbo balą). Magistro baigiamuosiuose darbuose remiamasi tam tikra teorija (-omis) ir pagrindžiamas darbo naujoviškumas.
3. Tiriamoji dalis (tiriamosios dalies atitiktis įvadui, tyrimo analitinis gilumas, pirminių ir antrinių šaltinių išsamumas, naujausios literatūros naudojimas, tyrimo rezultatų aiškumas ir pagrįstumas, teiginių pagrįstumas, t. t.);
4. Išvados (išvadų aiškumas, jų atitiktis tyrimo rezultatams, darbo teorinės ir (arba) empirinės reikšmės įvertinimas, klausimų ateities tyrimams pateikimas, t. t.).

PASTABA. Recenzentas savo recenzijoje baigiamojo darbo nevertina pažymiu, tik įrašo komentarus ir siūlymą darbą vertinti teigiamai ar neigiamai. Bakalauro ir magistro darbų vertinimo formas rasite šios metodinės priemonės 6 ir 7 prieduose.

DĖL REGIONO KALBOS VARTOJIMO BAKALAURO DARBUOSE

Regiono kalbos studijos yra svarbi Azijos studijų bakalauro programos dalis. Baigę Azijos studijas studentai turi demonstruoti regiono kalbos žinias ir tai turi atsispindėti bakalauro baigiamajame darbe. Vertinant bakalauro baigiamąjį darbą vienas balas yra skiriamas už įtikinamai demonstruojamą gebėjimą naudoti šaltinius regiono kalba. Studentams yra paliekama laisvė, kaip jie pasirinks pademonstruoti šiuos gebėjimus. Dažniausias būdas tai padaryti – pasirinkti pirminius tyrimo šaltinius regiono kalba (pvz., literatūros kūriniai, filmai, serialai, žiniasklaidos straipsniai, interviu ir kt.). Naudojant pirminius šaltinius regiono kalba pravartu svarbiausias jų citatas darbe pateikti originalo kalba (vertimus – darbo tekste, o originalias citatas – išnašose arba prieduose). Net jei pirminiai šaltiniai yra ne regiono kalba, regiono kalbos žinios gali būti demonstruojamos baigiamajame darbe naudojant antrinius šaltinius šia kalba. Tai gali būti moksliniai straipsniai, pagalbinių straipsnių iš žiniasklaidos (recenzijos, naujienų apžvalgos), dokumentiniai filmai, naujienų reportažai ir pan. Tačiau vien tik įtraukti šių šaltinių į Bibliografijos sąrašą neužtenka – būtina juos apžvelgti darbo tekste, parinkti svarbiausias, darbui tinkamas citatas, o citatų originalus reikėtų pateikti išnašose.

Studentams nepademonstravus regiono kalbos žinių, galutinis pažymys mažinamas vienu balu.

REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

- Aleknevičienė, Jolanta, Aušra Pocienė, and Maryja Šupa. 2020. *Kaip parašyti mokslinį rašto darbą? Mokomoji priemonė Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto kriminologijos ir sociologijos studentams*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Kaip_parasyti_moksline_darba_2020_EL.pdf.
- Brennecke, Patricia. 2020. *Academic Integrity at MIT: A Handbook for Students*. Massachusetts Institute of Technology. <https://integrity.mit.edu/sites/default/files/images/AcademicIntegrityHandbook2020-color.pdf>.
- Čiubrinskas, Vytis. 2007. *Socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijos. Mokomoji knyga*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
- De Munck, Victor. 2009. *Research Design and Methods for Studying Cultures*. Lanham: Altamira Press.
- Garalytė, Kristina, and Karina Simonson. 2022. "From the Margins: Positionality in Area Studies". *Acta Universitatis Carolinae. Studia Territorialia* 22, no. 1: 13–37.
- Jaskūnas, Valdas. 2008. „Regionistika kaip teritoriškumo bei globalumo analizė“. *Logos* 54: 40–51.
- Jaskūnas, Valdas. 2011. „Iššūkiai nacionalinei tapatybei ir jų refleksija regionų kultūros studijose“. In *Rytai–Vakarai: Komparatyvistinės studijos*, 11 (Kultūrų sąveikos), edited by Antanas Andrijauskas, 126–138. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas.
- Jaskūnas, Valdas. 2018. "India Studies in Soviet Lithuania: Approaching Asia from Outside the Establishment". In *Framing Asian Studies: Geopolitics and Institutions*, edited by Albert Tzeng, William L. Richter, and Ekaterina Koldunova, 189–208. ISEAS–Yusof Ishak Institute.
- Mack, Natasha, Cynthia Woodson, Kathleen M. MacQueen, Greg Guest, and Emily Namey. 2005. *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*. Family Health International. <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/Qualitative%20Research%20Methods%20-%20A%20Data%20Collector's%20Field%20Guide.pdf>.
- Pickering, Michael, ed. 2008. *Research Methods for Cultural Studies*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Zykas, Aurelijus, ed. 2012. *Rytų Azijos studijos Lietuvoje*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

1 priedas. Titulinis lapas

Vilniaus universiteto
Filosofijos fakulteto
Azijos ir transkultūrinių studijų institutas
Azijos studijų (specializacijos pavadinimas) programos studentas (-ė)
VARDENIS PAVARDENIS

Darbo pavadinimas

MODULIO RAŠTO DARBAS / BAKALAURO BAIGIAMASIS DARBAS /
MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Vadovas – prof. dr. / doc. dr. / asist. dr. / jaunesn. asist. / lekt. Vardenis Pavardenis

Vilnius, 20XX

2 priedas. Baigiamojo, bakalauro ar magistro darbo priešlapis

Bakalauro / Magistro baigiamojo darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....
.....

.....
(data) (v. pavardė) (parašas)

Bakalauro / Magistro baigiamasis darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data) (gynimo komisijos sekretoriaus parašas)

Bakalauro / Magistro baigiamojo darbo recenzentas:

.....
(v. pavardė)

Bakalauro / Magistro baigiamųjų darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

202.... m. d.
(gynimo data)

Gynimo komisijos pirmininkas:

.....
(v. pavardė) (parašas)

3 priedas. Bibliografinio aprašo lapas su santrauka

Pavardenis, Vardenis. Žiniasklaidos įtaka kino stereotipo formavimuisi Lietuvoje: magistro darbas / Vardenis Pavardenis, Šiuolaikinių Azijos studijų programos studentas; mokslinė vadovė doc. B. Grebliauskienė; Vilniaus universitetas. Azijos ir transkultūrinių studijų institutas. – Vilnius, 2004. – 59 lap. – Mašinr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 52 (86 pavad.).

Stereotipai, tautiniai stereotipai, kognityvinis mechanizmas, socialiniai veiksniai, stereotipizavimas, kinai, žiniasklaida, dienraščiai

Magistro darbo objektas – trijų iš penkių skaitomiausių Lietuvos dienraščių tekstai apie kinų tautos atstovus. Darbo tikslas – išsiaiškinti tokius kinų tautos vaizdavimo Lietuvos pagrindiniuose dienraščiuose ypatumus, kurie vėliau galėtų sukonstruoti stabilų tautinį kino stereotipą Lietuvoje. Darbo uždaviniai: pateikti teorinę stereotipizavimo, kaip sudėtingo psichologinio-socialinio reiškinių, analizę, išanalizuoti „Lietuvos ryto“, „Lietuvos žinių“ ir „Vakaro žinių“ tekstus, publikuotus 2003 m. balandžio 1 d. – 2004 m. kovo 31 d. laikotarpiu, bei nustatyti, kas gali būti išmokstama iš tokio vaizdavimo, kokia elgsenos orientacija gali susiformuoti. Tyrimo dalyku tapo pagrindinės kinų tautos vaizdavimo dienraščiuose tendencijos ir retorikos ypatumai. Naudojantis kiekybine ir kokybine trijų Lietuvos dienraščių analize, prieita prie išvados, kad tekstams apie kinus būdinga ribota temų įvairovė ir temų repertuaras išlieka panašus visuose dienraščiuose. Visi trys dienraščiai daugiausia dėmesio skyrė įvairių nelaimių aprašymams. Buvo prieita prie išvados, kad dažnas kinų kaip aukų vaizdavimas negali neatsiliepti vertinant šią tautą esant alternatyvių informacijos šaltinių apie juos stygiui. Analizė taip pat parodė, kad žiniasklaidoje palaikomas kino, kaip verslios tautos atstovo, įvaizdis. Gana ryškus ir politinis vaizdavimo aspektas; kuriamas Kinijos kaip galingos antidemokratiškos jėgos paveikslas. Lietuvių žurnalistų straipsniuose kinų tautos vaizdavimo tendencijos skiriasi nuo tendencijų, užfiksuotų bendrame pranešimų sraute. Magistro darbas gali būti naudingas mokslininkams, planuojantiems Lietuvos diasporų ir viešosios nuomonės formavimosi tyrimus, žiniasklaidos atstovams.

4 priedas. Turinio formatavimo pavyzdys

TURINYS

ĮVADAS	
1. SKYRIAUS PAVADINIMAS.....	
1.1. Poskyrio pavadinimas	
1.2. Poskyrio pavadinimas	
1.2.1. Punkto pavadinimas	
1.2.2. Punkto pavadinimas	
1.3. Poskyrio pavadinimas	
1.4. Poskyrio pavadinimas	
2. SKYRIAUS PAVADINIMAS.....	
2.1. Poskyrio pavadinimas	
2.2. Poskyrio pavadinimas	
2.2.1. Punkto pavadinimas	
2.2.2. Punkto pavadinimas	
2.2.3. Punkto pavadinimas	
2.3. Poskyrio pavadinimas	
3. SKYRIAUS PAVADINIMAS.....	
3.1. Poskyrio pavadinimas	
3.2. Poskyrio pavadinimas	
3.3. Poskyrio pavadinimas	
3.4. Poskyrio pavadinimas	
IŠVADOS.....	
BIBLIOGRAFIJA.....	
1 priedas.....	
2 priedas.....	
SUMMARY	

5 priedas. Teksto formatavimo pavyzdys

1. Būti nematomam, nebent tai medijos!

→ Vis dėlto Japonijos populiariojoje kultūroje laviruojantys homoseksualų įvaizdžiai pateikia nevienareikšmius rezultatus, kurie tam tikrais atvejais net gali sudaryti klaidingą įspūdį, kad šalis yra itin tolerantiška. Pavyzdžiui, *bōizu rabu* ボーイズラブ (toliau – BL) žanro *manga* 漫画 bei *anime* アニメ, perteikiantys romantinius santykius arba erotiką tarp vyrų, savo gausa gali suformuoti nuomonę, kad šie kūriniai atspindi realybę, kas gali net paskatinti migraciją į Japoniją (Liu-Farrer 2020, 32). Tačiau BL kūrinių tikslinė auditorija yra moterys – žanras užsimezgė tais laikais, kai jos literatūroje ieškojo alternatyvių veikėjų modelių bei naratyvų kaip eskapizmo nuo lytinės priespaudos būdo (McLelland 2015, 8–10), o šiuose kūriniuose vaizduojami androginiški pagrindiniai veikėjai atspindi vyro idealą moterų akyse (McLelland 2005, 65–69). Kitokį santykį su realybe literatūroje gali rodyti romanai – savo disertacijoje mokslininkas Nicholas Jamesas Hallas tyrė tris atvejus, aprašytus XX a. paskutiniame dešimtmetyje. Juose homoseksualūs personažai bando įsitvirtinti jiems nepalankiame pasaulyje, bet šiame procese nepraranda išdidumo ar pasitikėjimo savimi. Jo nagrinėti kūriniai atspindi moderniosios Japonijos homoseksualų poreikius gyventi visavertiškai, kas yra aktualu ligi šiol (Hall 2013).

Kalbant apie kino filmus, galima paminėti du aktualius darbus. Jeffrey Dobbinsas, tirdamas „gėjų bumo“¹ periodu sukurtus filmus apie gėjus, atskleidė, kad šie filmai buvo skirti tenkinti vojeristiniams heteroseksualų auditorijos lūkesčiams – homoseksualai buvo vaizduojami ne tik kaip kitoniški, bet ir problemiški ar net pavojingi personažai, o jų seksualinė orientacija pozicionuota kaip asmeninė, o ne socialinė ar politinė problema (Dobbins 2000). Kita vertus, XXI a. pradžioje pasirodę filmai apie homoseksualus pradeda tolti nuo tokių įvaizdžių – juose plėtojamos tokios temos kaip homofobijos pasekmės individualiame bei visuomeniniame lygmenyje, lyčiai neutrali santuoka, orus gyvenimas „išėjus iš spintos“ (angl. *coming out*), parama iš artimųjų ir pan. (Hall 2013, 111–139).

Norint žaidimų turinyje atspindėti bet kokio tipo realybėje egzistuojančias mažumas, žaidimų kūrėjai turi numanyti, kaip tai nulems produkto sėkmę. XX a. paskutiniame dešimtmetyje ir XXI a. pradžioje pasirodžiusiuose žaidimuose galima pastebėti LGBT personažų (žr. I priedą), tačiau daugeliu atvejų jie būdavo antraeiliai veikėjai, savo vaidmeniu pridedantys komedijos arba erotikos elementų (Pelurson 2017, 17). Kita vertus, pozityvūs seksualinių mažumų personažų įvaizdžiai arba juos formuojanti žaidimų aplinka susiduria

¹ XX a. paskutiniame dešimtmetyje vyravęs socialinis fenomenas, kuriam būdingas gėjų tematiką nagrinėjančių kūrinių įvairiose medijose išaugimas. Viena vertus, šiame „gėjų bume“ apie homoseksualumą pradėta kalbėti ne kaip apie iškrypimą, o seksualinę orientaciją, kita vertus, homoseksualūs individai funkcionavo kaip smalsumą patenkinantys objektai heteroseksualų auditorijai (Wallace 2016, 22–23).

2

1. Skyrių ir poskyrių numeravimas: 1., 1.1., 1.2., (...) 2., 2.1. ir pan.

2. Antraščių šriftas: Times New Roman 12 pt paryškinta (bold)

3. Teksto šriftas: Times New Roman 12 pt

4. Pirma pastraipa: įtraukta 1 cm

5. Atstumas tarp eilučių: 1,5 cm

6. Lygiuotė: abipusė

7. Paraštės: kairėje 2,5 cm, dešinėje 1,5 cm, viršuje ir apačioje 2 cm

8. Puslapio numeravimas: apačioje dešinėje (antraštinis lapas įskaičiuojamas, bet puslapio numeris nerašomas)

9. Lietuviškos kabutės „ “

10. Tekstinės nuorodos

11. Nuoroda į priedą

12. Išnaša: Times New Roman 10 pt

13. Terminų ne lotyniškais rašmenimis vartojimas tekste ir lotyniška perraša

6 priedas. Bakalauro darbo recenzijos forma

VU Azijos ir transkultūrinių studijų institutas

.....

(data)

Studento vardas, pavardė:

Darbo pavadinimas:

Bakalauro darbo recenzija

1. Darbo problemos, tikslo ir uždavinių formuluotė

Problemos formuluotė motyvuota ir aiški, aiškiai apibrėžti ir pagrįsti darbo tema, tyrimo tikslai ir uždaviniai; temos ištirtumo ir ankstesnių tyrimų pristatymas.

.....
.....

2. Šaltinių naudojimas (tiriamoji medžiaga, duomenys), metodologija

Gebėjimas pagal temą pasirinkti ir kritiškai naudoti (sisteminti, analizuoti, interpretuoti) skirtingo tipo (įvairių žanrų tekstinius, vaizdinius, žodinius) pirminius ir antrinius šaltinius; pirminių šaltinių (tiriamosios medžiagos) atitiktis temai, išsamumas; metodologija: aiškūs apibrėžimai, tikslios sąvokos ir procedūros, aiškūs atrankos kriterijai).

.....
.....

3. Tiriamoji dalis, polemika ir išvados

Analizė aiškiai pateikta ir pagrįsta tyrimu, tyrimo rezultatų aiškumas ir pagrįstumas, logiškas argumentavimas; išvados: susijusios su darbo tikslu, tinkami apibendrinimai.

.....
.....

4. Teksto organizavimas

Tinkamas pavadinimas, logiška struktūra (struktūrinių dalių tikslingumas, dalių pavadinimų atitiktis tekstui, tinkamas skirstymas pastraipomis), teksto nuoseklumas, skaitytojui suprantamas minčių dėstymas.

.....
.....

5. Atitiktis formaliems darbo reikalavimams ir teksto pateikimas

Teksto formatavimas, nuoseklus bibliografinių nuorodų ir išnašų naudojimas, reikalavimus atitinkančios lentelės ir diagramos, bibliografija sudaryta pagal ATSI metodus reikalavimus, priedų tikslingumas, kalbos moksliskumas ir taisyklingumas, stiliaus tinkamumas.

.....
.....

6. Įtikinamai demonstruojamas gebėjimas taikyti regiono kalbą

.....
.....

7. Recenzento išvados apie baigiamąjį darbą (vertinti teigiamai ar neigiamai) ir klausimai

.....
.....

.....
Recenzento pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė, parašas

7 priedas. Magistro darbo recenzijos forma

VU Azijos ir transkultūrinių studijų institutas

.....

(data)

Studento vardas, pavardė

Darbo pavadinimas

.....

.....

Magistro darbo recenzija

1. Darbo problemos, tikslo ir uždavinių formuluotė

Problemos formuluotė motyvuota ir aiški, aiškiai apibrėžta ir susieta su darbo tema; aiškiai suformuluoti tyrimo tikslai ir uždaviniai, parodytas tyrimo naujumas ir aktualumas.

2. Šaltinių naudojimas (tiriamoji medžiaga, duomenys)

Gebėjimas pagal temą pasirinkti ir kritiškai naudoti (sisteminti, analizuoti, interpretuoti) skirtingo tipo (įvairių žanrų tekstinius, vaizdinius, žodinius) pirminius ir antrinius šaltinius; pirminių šaltinių atitiktis temai, autentiškumas ir išsamumas; antrinių šaltinių patikimumas ir pagrįstumas, išsamumas. Ankstesnių tyrimų apžvalga: parodyta kiekvieno jų nauda darbui (ypač metodologiniu požiūriu), kritinis vertinimas ir ryšys tarp atskirų aptariamų tyrimų.

3. Metodologija

Pateikiami aiškūs jos aprašymai, teorijos, tikslios sąvokos ir tyrimo procedūros; aiškūs ir pagrįsti metodologijos atrankos kriterijai.

4. Tiriamoji dalis, polemika ir išvados

Analizė aiškiai pateikta ir pagrįsta tyrimu, tyrimo rezultatų aiškumas ir pagrįstumas, logiškas argumentavimas, kritinis požiūris; išvados: susijusios su darbo tikslu, tinkami apibendrinimai.

5. Teksto organizavimas

Tinkamas pavadinimas, logiška struktūra (struktūrinių dalių tikslingumas, dalių pavadinimų atitiktis teksto turiniui ir susietumas su tyrimo tema, tinkamas skirstymas pastraipomis), teksto nuoseklumas.

6. Atitikti formaliems darbo reikalavimams ir teksto pateikimas

Teksto formatavimas, nuoseklus bibliografinių nuorodų ir išnašų naudojimas, reikalavimus atitinkančios lentelės ir diagramos, bibliografija sudaryta pagal ATSI metodus reikalavimus, priedų tikslingumas, kalbos moksliskumas ir taisyklingumas, stiliaus tinkamumas.

7. Recenzento išvados apie baigiamąjį darbą (vertinti teigiamai ar neigiamai) ir klausimai

.....
Recenzento pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė, parašas

Vilniaus universiteto Azijos ir transkultūrinių studijų instituto rašto darbų metodiniai nurodymai. Parengė Kristina Garalytė, Deimantas Valančiūnas ir Andrej Vorona. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023. – 53 p.

ISBN 978-609-07-0846-0 (skaitmeninis PDF)

Metodiniai nurodymai yra skirti Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Azijos ir transkultūrinių studijų instituto pirmosios pakopos Azijos studijų ir antrosios pakopos Šiuolaikinės Azijos studijų programų studentams ir rašto darbų vadovams.

Dailininkė *Jurga Tėvelienė*
Kalbos redaktorė *Dalia Blažinskaitė*
Maketuotoja *Vida Vaidakavičienė*

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Knygos internete *knygynas.vu.lt*
Mokslo periodikos žurnalai *zurnalai.vu.lt*
2,76 aut. l.